

REGIONALPLAN KULTUR 2018-29

Forord

«Grenseløse Østfold» er vår visjon, og i fylkesplanarbeidet har vi i fellesskap i Østfold satt oss som hovedmål å være et ledende kulturfylke. En tydelig ambisjon å strekke seg for alle aktører i kulturlivet. Samtidig har vi mange utfordringer som tilsier at vi neppe kan være ledende på alle felt innenfor kultur, men gjennom godt samarbeid, god planlegging og prioriteringer har Østfold potensiale for å løfte kulturområdet framover. Kulturloven §4 slår fast at kommuner og fylkeskommuner skal sørge for økonomiske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet regionalt og lokalt. Gjennom regionalplan kultur legges grunnlag for prioriteringer. Planen er utarbeidet med hjemmel i plan og bygningsloven.

Regionalplan kultur er et verktøy som angir retninger for hvordan Østfold kan bli et ledende kulturfylke. Særlig legger planen vekt på kompetansebygging. Den kulturelle kompetansen i befolkningen, med særlig vekt på barn og unge, er av stor betydning for hva slags samfunn vi vil ha i framtida. Kulturinstitusjonene er byggesteiner for de kompetente kunst- og kulturmiljøene i Østfold. Å utvikle og stimulere de mange kunst- og kulturmiljøene vi har i fylket er vesentlig, bl.a. gjennom internasjonalt arbeid og arbeid med digitalisering. Planen legger vekt på at for å møte framtida må vi være gode på samhandling aktørene imellom og mellom de ulike forvaltningsnivåene.

Vi må arbeide for at Østfold får mer ut av hver kulturkrone og at vi utvikler prioriterte samarbeidsområder med staten som gir Østfold mer offentlige penger til kulturområdet. Kunst og kultur er viktig i seg selv og for den enkelte. Samtidig har kultur betydning for samfunnsutviklingen på flere politikkområder, for Østfolds omdømme og befolkningens identitet. Kultur som politikkområde er nært knyttet til levekår og folkehelse. Regionalplan for kultur peker også på at kulturelle og kreative næringer er i sterk vekst, og at disse næringene har gode forutsetninger for å utvikles i Østfold.

Regionalplan for kultur er utarbeidet på bakgrunn av et bredt kunnskapsgrunnlag, hvor det har vært lagt særlig vekt på dialog med kunst- og kulturlivet og med kommunene.

Sarpsborg

Ole Haabeth

fylkesordfører

Innhold

Innledning	3
Bakgrunn.....	3
Status og kulturpolitiske utfordringer.....	4
Generelt	4
Regionalisering.....	5
Verdiskaping	5
Levekår og folkehelse.....	6
Klima/ miljø.....	6
Økonomi.....	6
Roller innenfor kulturområdet	7
Mål	8
Visjon	8
Hovedmål	9
Delmål.....	9
Gjennomgående tema	10
1. Et inkluderende samfunn.....	10
2. Frivillighet.....	12
3. Internasjonalisering	13
4. Digitalisering.....	13
Strategier og innsatsområder	14
Strategi 1 Øke den kulturelle kompetansen i befolkningen.	15
<i>Østfold kulturutvikling</i>	15
<i>Høgskolen i Østfold</i>	16
<i>Videregående opplæring</i>	16
<i>Biblioteksektoren</i>	17
<i>Frivillige organisasjoner</i>	19
<i>Kulturskolene</i>	19
<i>Fritidsklubber/ungdomsklubber</i>	19
Strategi 2 Bygge samarbeid og nettverk for utveksling av kultur	19
<i>Arrangørnettverket</i>	20
<i>Ulike nettverk og samarbeidsfora</i>	20
Strategi 3 Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene	20
<i>Musikk</i>	21
<i>Scenekunst</i>	22
<i>Visuell kunst</i>	24
<i>Film</i>	25
<i>Andre innsatsområder/ kompetente kunst- og kulturmiljøer av regional betydning</i>	26
Strategi 4 Bygge og utvikle kulturarenaer	28
<i>Regionale kulturhus</i>	28
<i>Fylkeskulturscene</i>	29
<i>Friluftscener</i>	29
<i>Fredriksten Festning som regional og nasjonal kulturarena</i>	30
<i>Gamlebyen og Isegran amfi, Fredrikstad</i>	30
<i>Skolene som kulturarena</i>	30
<i>Bibliotekene som kulturarena</i>	31
<i>Kirkene som kulturarena</i>	31

Strategi 5 Utvikle kulturelle og kreative næringer	31
Strategi 6 Prioriterte samarbeidsområder	32
Handlingsdel	34
Gjennomgående tema	34
Strategi 1 Øke den kulturelle kompetansen i befolkningen	35
Strategi 2 Bygge samarbeid og nettverk for utveksling av kultur	37
Strategi 3 Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene	37
Strategi 4 Bygge og utvikle kulturarenaer	39
Strategi 5 Utvikle kulturelle og kreative næringer	40
Strategi 6 Prioriterte samarbeidsområder	41

Innledning

Bakgrunn

Østfold er et fylke med mange utfordringer, men også store muligheter. Fylket har potensial til å bli en ledende region når det gjelder levkår og livskvalitet. For å oppnå dette er vi avhengige av en positiv utvikling av verdier for fellesskapet - det vi med et samlebegrep kaller regional utvikling. Kultur er en viktig faktor i en slik utvikling.

Den forrige regionale planen for kultur ble vedtatt av fylkestinget i 2010. Regional planstrategi, vedtatt av fylkestinget 22.9.2016, legger til grunn samme planstruktur som tidligere for kulturområdet. Kultur er et vidt begrep. Offentlige planer på kulturområdet må naturlig nok være rettet mot de delene av kulturområdet som påvirkes av det offentlige. Dette omfatter allmennkultur, kunst, kulturarv, idrett og friluftsliv. Denne regionalplan for kultur omhandler allmennkultur og kunst, mens kulturarv og fysisk aktivitet omhandles i egne planer.

Rulleringen av regionalplan kultur må sees i sammenheng med fylkesplanen.

Regionalplan kultur 2018-2029 viderefører hovedgrepene i forrige plan, herunder:

- Planen legger regional utvikling til grunn som en viktig premis for kulturområdet.
- Planen har som ambisjon at Østfold skal være et ledende kulturfylke. I det legger vi å være ledende gjennom ambisiøse kultursatsinger.
- Planen legger opplevelse, identitetsbygging og verdiskaping til grunn som viktige målsettinger på kulturområdet.
- Planen prioriterer innsats for å øke den kulturelle kompetansen i fylket.
- Planen videreutvikler og konkretiserer prinsippet om kulturelle fyrtårn og særlige satsninger, gjennom prioriterte samarbeidsområder.
- Planen bygger på et bredt og forpliktende partnerskap for utviklingen på kulturområdet.

I den innledende delen av planen omhandles utfordringer, visjon og målsettinger. Etter presentasjonen av delmålene følger en beskrivelse av strategier og innsatsområder. Til hvert innsatsområde er det foreslått en handlingsdel. De konkrete tiltakene avklares årlig gjennom økonomiplan med handlingsprogram og årsbudsjett.

Status og kulturpolitiske utfordringer

Generelt

Regional plan for kultur skal være en plan for hele fylket, og må ta inn over seg at innbyggerne i hovedsak opplever kultur i sitt nærområde. Det må derfor også legges til rette for en bred kulturopplevelse, med lokal aktivitet og lokale aktører. Kulturloven har også dette som mål: *Kulturlova (2007) har til føremål å fastleggja offentlege styresmaktens ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk.*

Med kulturverksemd meiner ein i denne lova å

- a. skapa, produsera, utøva, formidla og distribuera kunst- og andre kulturuttrykk,*
- b. verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv,*
- c. delta i kulturaktivitet,*
- d. utvikla kulturfagleg kunnskap og kompetanse.*

Formålet med loven er å sikre et mangfold av kulturvirksomhet over hele landet, og sikre at alle har tilgang til et profesjonelt kunst- og kulturtilbud. Loven skal gi kultursektoren tyngde og status som offentlig ansvarsområde, på lik linje med andre lovpålagte oppgaver.

Regionalplan kultur legger opp til å ivareta kulturens behov for støtte til egenutvikling i vår region. Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4/ «Enger-utvalget») lanserer begrepet «ytringskultur» i en tydeliggjøring av hvorfor vi trenger en klar kulturpolitikk:

- Kulturlivet er en av bærebjelkene i vårt demokrati fordi det er en av de viktigste arenaene for å ytre seg og delta i offentligheten. Kultur skaper dannelse, toleranse og refleksjon.
- Kultur bygger medborgerskap ved å utløse skaperkraft og gi innbyggerne mulighet for å utvikle personlig identitet.

Tiltak innenfor kulturområdet er også avgjørende for å nå målene på andre politikkområder

- Levekår og folkehelse er prioritert i fylkesplanstrategien. Tiltak som kan sikre oppnåelse av målsetting om god livskvalitet for alle som bor i Østfold, vil i stor grad være basert på områder innenfor kultur, kompetanse og miljø.
- Et rikt og variert kulturliv og en befolkning med stort kulturengasjement, er viktige virkemidler for integrering, utjevning av sosiale ulikheter, og basis for gode oppvekstvilkår og forebyggende tiltak mot rus og ungdomskriminalitet.
- Kultur bygger opp under lokal identitet og regionens omdømme, og har betydning for by- og stedsutvikling, skaper trivsel og tiltrekker kompetanse.
- Kultur utvikler besøksnæring, markedsfører og trekker turister til fylket.
- Kulturelle og kreative næringer er en voksende bransje hvor nye framtidsrettede arbeidsplasser skapes.

Kulturområdet har grenseflater mot mange planområder. Dette krever bredt samarbeid. Det er viktig å se sammenhengen mellom de ulike regionale planene, også når det gjelder arealplanleggingen på kommune- og fylkesnivå.

Regionreform og nye oppgaver

Fra 01.01.2020 har Stortinget vedtatt at Østfold skal være en del av Viken fylkeskommune sammen med dagens Akershus og Buskerud. Viken vil være en stor region med over 22 prosent av landets innbyggere, bestå av 49 kommuner og vil bli en betydelig aktør på kulturområdet. Viken fylkeskommune vil være bl.a. stifter/medeier i og sikrer driften av 3 teatre, ett orkester, 2 distriktsoperaer og 7 institusjoner for visuell kunst. Viken sørger for forutsigbare vilkår og driftsgrunnlag for et stort antall private og frivillige aktører innen hele kunstfeltet, og vil være en ledende aktør innenfor Den kulturelle skolesekken.

Regjeringen har bestemt at vedtatte regionale planer skal fortsette å være gjeldende i de sammenslåtte fylkene, inntil nye regionale planer er vedtatt. Foreliggende Regionalplan kultur vil være et viktig bidrag til arbeidet med utvikling av en felles kulturpolitikk for hele Viken, der Østfold har gode muligheter til å hevde seg på mange felt.

Ekspertutvalget har foreslått en rekke nye ansvarsområder for fylkeskommunen på kulturfeltet; bl.a. mange av kullrådets oppgaver, og forvaltning av midler til kultur, som i dag ligger til kulturdepartementet, og et større ansvar for region- og landsdelsinstitusjoner. Dersom dette vedtas vil det bety en reell og substansiell styrking av fylkeskommunens rolle på kulturfeltet. Fylkeskommunene har som regionalt folkevalgt nivå en unik mulighet til å bygge tverrsektorielle satsinger og se virkemidler i sammenheng. Gjennom dette kan regional politikk skapes og i større grad se virkemidler i sammenheng. For kulturområdet kan dette bidra til at kultur får en sterkere rolle i samfunnsutviklingen og for å løse kompliserte samfunnsutfordringer»

Regionalisering

Østfold er en integrert del av Osloregionen, og har en attraktiv beliggenhet med tilhørende vekst og muligheter. Økt mobilitet og bedre kommunikasjoner medfører at våre faktiske leveområder (bo, skole, arbeid, fritid) blir større. Østfold blir i stadig sterkere grad påvirket av hovedstadsområdet. Nærheten til hovedstaden gir utfordringer og muligheter for kultursektoren. Den utfordrer når vi skal utvikle et sterkt kulturliv med egen identitet og skape muligheter for et bredt spekter av kulturvirksomhet. Det gir samtidig muligheter til å delta i et større marked, både som tilbyder og konsument, men utfordrer samtidig en regional selvstendig tilhørighet og skaper en annen konkurransesituasjon. Egen identitet må ivaretas også når vi skal utvikle en større framtidig region.

Byene i Østfold er naturlige «motorer» i utviklingen på kulturområdet. Det må legges vekt på å utnytte sterke sider og fortrinn ved den enkelte by for å komplettere og utfylle hverandre. For å lykkes, er det avgjørende at man samtidig ser på Østfold som en helhetlig region i kultursammenheng, og at arbeidet er et ledd i en samfunnsutvikling der kultur en bærende faktor i opplevelser, identitetsbygging og verdiskaping. Gjennom ambisjonene om ledende kultursatsinger skal regionalplan kultur bidra til at østfoldingene tilbys kunst og kultur med så stor bredde og av en så høy kvalitet at man skal kunne komplettere tilbudene i Oslo eller Gøteborg.

Verdiskaping

I Østfold er det å skape nye arbeidsplasser et hovedsatsingsområde. Kulturell aktivitet og kulturelle og kreative næringers bidrag til samfunnsutviklingen er betydelig. De kreative yrker er blant de raskest voksende næringer i Europa og har stort potensial i Norge. For næringslivet er det ofte avgjørende at lokalsamfunnet man skal eksistere i, har gode kulturtilbud. Et kulturelt, sosialt levende og livskraftig lokalsamfunn vil kunne være attraktivt ved valg av sted for nyetableringer og for å rekruttere arbeidskraft til eksisterende arbeidsliv.

Kultur er derfor en strategisk innsatsfaktor i utviklingen av nye arbeidsplasser i Østfold. Regionalplan kultur er følgelig med på å trekke fram noen regionale satsningsområder som kan gjøre Østfold til et attraktivt etableringsfylke for enkeltindivider, familier og bedrifter.

Levekår og folkehelse

I fylkesplanen er levekår og folkehelse trukket fram som ett av tre sentrale innsatsområder for Østfold. Selv om kultur har en verdi i seg selv både for enkeltindividet og for samfunnet, begrunnes kulturtiltak ofte med at kultur er viktig for folkehelse, viktig for rusforebygging, for kriminalitetsforebygging og for psykisk helse. Majoriteten av befolkningen har hatt en kontinuerlig og sammenhengende vekst i materielle levekår i hele etterkrigstida. Utdanningsnivået har også vært økende i flere tiår. Parallelt med velstandsveksten har de sosiale forskjellene i den norske befolkningen økt. Det har vært en betydelig innvandring, noe som har endret befolkningssammensetningen og gitt nye levekårsutfordringer. Østfold har sosiale utfordringer som følge av disse samfunnsendringene, med sammensatte problemstillinger innenfor folkehelse, utdanningsnivå og deltakelse i arbeidslivet. Mange og stadig flere barn vokser opp i lavinntektsfamilier. Denne utviklingen stiller nye krav til kulturlivet i Østfold, og til det offentlige som trenger gode tiltak til utvikling, integrering og forebyggende arbeid.

Klima/ miljø

Klima og miljø er et annet av fylkesplanens hovedområder. Kultursektoren er en sterk maktfaktor i samfunnet for holdningsdannelse, meningsbryting og nytenking. Gjennom kulturelle uttrykk (litteratur, scenekunst, visuell kunst, film, musikk etc.) er kultur en sterk bidragsyter i viktige samfunnsdebatter. Østfold har kunstnere og kulturinstitusjoner som på ulike måter bidrar til å prege samfunnsdebatt og holdningsarbeid. Selv om de «store grepene» i klimaarbeidet kanskje ligger innenfor samferdsel, teknologi og andre samfunnssektorer er kunstens bidrag viktig, blant annet for å skape legitimitet, kunnskap og engasjement i befolkningen. Graden av engasjement i befolkningen vil kunne være avgjørende for om man lykkes. Kulturaktivitet genererer selv mye transport og ulike typer påvirkning av ytre miljø, og bevissthet omkring egen aktivitet vil være viktig både i våre institusjoner og i det frivillige kulturliv.

Økonomi

Kulturindeksen utarbeidet av Telemarksforskning (2016), indikerer at Østfold skårer lavt på aktivitetsnivå innenfor ulike deler av kulturlivet. Grovt sett kan man si at den økonomiske stimuleringen av kulturlivet i Østfold fra både staten, fylkeskommunen og kommunene på de fleste kulturområder er lavere enn i andre fylker i landet. Summen av dette er at Østfold skårer dårligst av alle fylkene i landet på utvalgte kulturindikatorer, etterfulgt av andre fylker på Østlandet. Kulturindeksen understøttes også av bl.a. KOSTRA-tall og Kommunebarometeret for 2017.

I *Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4/ «Enger-utvalget»)* er det en gjennomgang av den økonomiske utviklingen for offentlig finansiering av kultursektoren. Konklusjonen er at det på hele 2000-tallet har vært en jevn økning i bruk av kommunale midler til kultur. Imidlertid har budsjettveksten først og fremst skjedd innenfor idrett, kulturhus og begivenhetskultur/ festivaler. «Den kulturelle grunnmuren», de permanente kulturvirksomheter i kommunene som folkebibliotek, kulturskoler, fritidsklubber, kino, museer, kor og korps, har hatt en realnedgang per innbygger. Nedgangen er størst for folkebibliotekene, som har vært «åpenbart systematisk underfinansiert og nedprioritert» (*Kulturutredningen 2014, side 310*). Selvsagt vil det være store variasjoner mellom kommunene, men utredningen gir grunn til en politisk drøfting i kommunene i Østfold om utviklingen. KS Landsting i 2016 anbefalte kommuner og fylkeskommuner å utvide og prioritere tiltak som den kulturelle skolesekken og kulturskolen. Det handler også om et helhetlig oppvekstmiljø, sammen med grunnskolen.

Kommuner i Østfold er lavinntektskommuner som følge av inntektsystemet for kommunene, og prioritering av «den kulturelle grunnmuren» blir derfor ekstra krevende. Det er også grunn til å påpeke at Østfolds andel av statlige kulturmidler er lav, både til investeringer og drift.

Kulturutredningen 2014 peker også på at det i kommuner har vært en utydeliggjøring av kultursektoren. Mange kommuner har bygd ned egne kulturadministrasjoner og kulturpolitiske utvalg, og det oppleves som vanskelig å få prioritert kultur som egen sektor. Andre sektorinteresser synes å ha sterkere gjennomslag i ledende organer, og man må gjerne begrunne midler til kulturtiltak med sosial- eller helsepolitiske mål, miljøpolitiske mål eller betydning for næringsutvikling. «Den kulturelle grunnmuren» er grunnleggende for å bygge den kulturelle kompetansen i befolkningen.

Roller innenfor kulturområdet

Det synes å være en omforent oppfatning at dagens kulturliv i Østfold karakteriseres av stor aktivitet rundt i hele fylket. Mye av denne aktiviteten er resultater av et fruktbart samarbeid mellom kulturinstitusjonene, kommunene, fylkeskommune, frivillige lag/ organisasjoner, utdanningsinstitusjonene i Østfold og private aktører. Kulturområdet er sentralt i utviklingen av Østfoldsamfunnet som et godt fylke å bo i og å besøke. Det er hensiktsmessig å avklare ansvar og oppgaver for de ulike aktørene innen kulturområdet:

Kommunene har hovedansvaret for å legge til rette for kulturell virksomhet i egen kommune. Det er kommunene som i størst grad står for den offentlige finansieringen av kulturvirksomhet i Norge. Den kommunale kultursektoren er, i mindre grad enn andre kommunale sektorer, omfattet av nasjonale standarder og rettighetskrav, selv om noen av oppgavene er lovpålagte. Kommunene har et særskilt ansvar for «den kulturelle grunnmuren» i samfunnet, som omfatter bredde i lokal kulturvirksomhet så som kulturskoler, kunstfagene i grunnskolen, bibliotek, lokale kultur- og skolebygg, fritidsklubber, kino, tilrettelegging for frivillig kulturliv og selvorganisert kulturliv. Kommunene legger også til rette for og støtter opp om de mer forpliktende og profesjonelle kulturaktivitetene og institusjonene.

Fylkeskommunen har en begrenset økonomisk rolle overfor kulturlivet, men som ledende regional utviklingsaktør har den en særskilt rolle i utviklingen av fylket i vid forstand. Fylkeskommunen utøver i dag sine oppgaver på kulturområdet først og fremst ved å utgjøre en samordnings- og kompetanseressurs, men også en produksjonsressurs gjennom Opera Østfold og Østfold kulturutvikling. Slik sett er fylkeskommunen både en utviklingsaktør lokalt og regionalt, og en tjenesteleverandør innenfor kunst og kultur.

By- og regionforskningsinstituttet NIBR framholder i *rapport 2016:6* at regionalt nivå bør konsentrere sin samfunnsutviklerrolle innenfor tre komplementære roller:

Strategisk rolle: Gi retning til samfunnsutviklingen. Skape konsensus om utfordringer, etablere mål, velge retning og forankre arbeidet hos relevante aktører.

Mobiliserende rolle: Mobilisere kulturliv, privat sektor og lokalsamfunn. Stimulere til samarbeid, møteplasser og arenaer. Drive nettverk og skape ordninger og motivasjon for den valgte retningen.

Samordnende rolle: Veilede og samordne sprikende sektorer og være bindeledd mellom ulike forvaltningsnivå.

Østfold fylkeskommune har en viktig funksjon gjennom å støtte gode lokale og regionale engasjement, samt i å skape kulturtilbud til befolkningen via drift av egne institusjoner og videregående opplæring. Gjennom et aktivt engasjement fra fylkeskommunen ønskes det å

utvikle kompetente kunst og kulturmiljøer, så vel blant profesjonelle som blant amatører. Gjennom fylkeskommunal og kommunal planlegging har fylkeskommunen en særskilt rolle som innebærer å ivareta helhetlig sammenheng mellom sektorer, kommuner og de ulike forvaltningsnivåene.

Med fylkesreformen fra 2020 er det grunn til å tro at det er politisk ønskelig med sterkere regionalisering av kulturfeltet framover ved overføring av statlige oppgaver til større fylkeskommuner.

Staten har avgjørende rolle på kulturområdet både gjennom lovgivning, finansiering og politikktutforming. Staten har vært en garantist for enhetlig nasjonal kulturpolitikk, noe som også har ført til en sentralisert styring og forvaltning av kulturmidlene. Skiftende regjeringer har de siste tiårene vektlagt kultur som et viktig politikkområde. I 2004 ble *Kulturløftet* lansert og ga en målsetting om at 1 prosent av statsbudsjettet skulle brukes til kultur, og det inneholdt i alt 15 hovedsatsningsområder fram mot 2014. Satsingen ble videreført i et nytt og oppdatert *Kulturløft 2* for perioden 2009-2014.

Regjeringen Solberg har videreført og videreutviklet ulike kultursatsinger og presenterte «Kulturutredningen 2014» med en samlet gjennomgang av kulturfeltet i Norge. Det er også viktig å nevne fornyet vektlegging av kulturelle og kreative næringer, og at man nå setter i gang arbeid med ny Stortingsmelding for kultur, «*Kultur for en ny tid*», som skal framlegges i 2019. I denne meldingen skal oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene vurderes.

Både **Staten, fylkeskommunene og kommunene** skal i henhold til *Kulturlova (2007)* sørge for at kulturlivet har forutsigbare utviklingskår, fremme profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbudet og legge til rette for deltakelse i kulturaktiviteter. Personar, organisasjonar og institusjonar skal ha tilgang til informasjon om ordningar med økonomisk støtte og om andre verkemiddel og tiltak.

Kulturinstitusjonene er viktige kulturaktører i fylket. Vi har en rekke institusjoner i Østfold hvor kunst og kultur skapes, bevares og gjøres tilgjengelig. Institusjonene har sine definerte samfunnsoppdrag, og oppgaver er nedfelt i vedtekter, planer og krav fra eierne. I utformingen av vårt demokrati har man nedfelt prinsippet om «armlengdes avstand» mellom kulturinstitusjoner og bevilgende myndigheter, dvs. kunstfaglig selvstendighet. I praksis innebærer det at politiske myndigheter må avstå fra å blande seg inn i de kunstneriske og kulturfaglige valg som gjøres i institusjonene. Kulturinstitusjonene har et ansvar for å ta hensyn til mangfoldet i befolkningen, både i forhold til alder, religion, etnisk bakgrunn, økonomisk evne, kjønn og ikke minst, funksjonsevne.

De frivillige organisasjonene har, i tillegg til **kirken**, historisk og tradisjonelt på mange måter vært ryggraden i det brede norske kulturlivet. Spesielt for barn og ungdom representerer de frivillige organisasjonene arenaer der unge kan få utfolde seg både som kulturskapere og kulturbærere.

Mål

Visjon

Visjonen i fylkesplanen er «Grenseløse Østfold». I dette ligger det at vi vil legge grunnlag for handling og nyskaping ved å bygge ned grensene mellom administrative nivåer, kommuner, fylker og nasjoner, men også mellom by og land, ulike fagområder og profesjoner. Det ligger i visjonen at vi vil satse på deling av kunnskap og erfaringer og bygge samarbeidsløsninger og

partnerskap. På kulturområdet vil samarbeid mellom aktører fra forskjellige fagfelt og geografiske områder kunne utløse både nyskaping og heve kvaliteten på tilbudene. Vi vil at talenter skal lykkes i Østfold.

Visjonen bygger på en grunnleggende antakelse om at tilgang til og mulighet til å uttrykke kunst og kultur er en forutsetning for ytringsfrihet og demokrati.

Fylkesplanens samfunnsdel har dette hovedmålet for kulturområdet:

Hovedmål

Østfold skal være et ledende kulturfylke som legger vekt på kultur for å sikre ytringsfrihet og engasjerende opplevelser for alle. Kulturen og kunstens bærekraft skal utvikles gjennom å legge til rette gode forhold for de kompetente institusjonene, kunstfagmiljøene og det frivillige organisasjonslivet, og stimulere til samarbeid mellom profesjonelle og amatører, på tvers av genre og kommunegrenser.

På bakgrunn av dette vil de to grunnleggende utfordringene på kulturområdet være å:

- Gjennomføre en kulturpolitikk som i størst mulig grad bidrar til en bærekraftig regional utvikling av Østfold.
- Legge til rette for utviklingen av et kulturliv tilpasset et inkluderende og demokratisk samfunn, frivillighet og framtidens behov. Samtidig skal Østfold levere kulturtjenester med høy kvalitet.

I hovedmålet brukes formuleringen «Østfold skal være et ledende kulturfylke». Det viser at man i Østfold har et tydelig mål om å sette ambisjoner for kultursatsinger. For å nå et slikt mål må det fokuseres på enkeltområder innen kultur. Det innebærer også en felles mobilisering og en felles vilje til forpliktende samarbeid mellom ulike aktører. I denne planen er det forslag til satsinger innenfor visse utvalgte områder. Det er ikke realistisk at Østfold kan være ledende på alle kulturområder, men det er utvilsomt et mål å strekke seg etter både for institusjoner, frivillige, kommuner og fylkeskommunen.

Med bakgrunn i fylkesplanens hovedmål vil det å være ledende imidlertid måtte være et siktemål for alle aktører i Østfolds kulturliv. Verken *Kulturindeksen* (Telemarksforskning) eller nivået på statlige tilskudd til Østfold indikerer at Østfold uten videre skal ha forutsetninger for å framstå som ledende på kulturfeltet. For kommunene må en satsing på det å være ledende komme som følge av systematiske satsinger på enkeltområder. For våre institusjoner vil det bl.a. bety at man må sette høye mål og sammenligne seg med «de beste».

På flere områder er Østfold ledende allerede: Fredriksten Festning er en ledende kulturarena i Norge, Opera Østfold er den ledende distriktsoperaen i Norge, U-festival den største ungdomsfestivalen, UKM Østfold fikk prisen for «Årets UKM-fylke» i 2015, Fredrikstad kino har gjentatte ganger vært kåret til «Årets kino» i Norge, kvalitetsmessig og i omfang er kulturell skolesekk i Østfold på mange måter ledende, så også Punkt Ø, Akademi for scenekunst og Det Norske Blåseensemble med høyt internasjonalt nivå. Moss kommune var nominert til Norges kulturkommune 2017 av Norsk Kulturforum.

Delmål

I *Regionalplan kultur* er regional utvikling en sentral del. Med dette menes en helhetlig og villet utvikling av egen region. Hovedmålsettingen på kulturområdet innebærer at kultur skal være et bærende element i den regionale utviklingen. Bygging av kulturell kompetanse i befolkningen, «den kulturelle grunnmuren» og stimulering av «det skapende menneske» er avgjørende

faktorer for regional utvikling Regionalplan kultur legger derfor tre sentrale delmål til grunn for å lykkes med regional utvikling: *Opplevelse, identitetsbygging og verdiskaping.*

Opplevelse

Kultur i Østfold skal gi gode og utviklende opplevelser for både publikum og utøvere. Det skal stimuleres til høy kvalitet i tilbudene som skal rettes mot både et bredt og et smalt publikum.

Gode opplevelser knyttet til kultur bidrar til økt livskvalitet og økt innsikt og kompetanse for den enkelte. Kulturelle uttrykksformer skaper debatt og setter kritisk blick på samfunnsutviklingen. Kulturelle opplevelser skaper attraktive byer og steder for innbyggere og besøkende.

Identitetsbygging

Kultur i Østfold skal bidra til bygging av en positiv identitet for enkeltmennesket, lokalsamfunnene og fylket som helhet.

Kultur og kulturarv er viktige elementer både i det bildet vi har av vår egen region, og det bildet regionen viser utad. Et godt kulturtilbud, både på det lokale, det regionale og det nasjonale plan er derfor viktige byggesteiner i vår regionale og lokale identitet. Mulighet for utøvelse av ulike kulturuttrykk utløser skaperkraft og bidrar til identitetsbygging for enkeltmennesket.

Verdiskaping

Kultur i Østfold skal gi grunnlag for merverdi og sysselsetting gjennom økt verdiskaping i kulturelle tilbud og kvalitetsheving av produkter på andre områder.

Kulturelle og kreative næringer har økende omsetning og potensiale for økt verdiskaping i Østfold. Kulturelle og kreative næringer har både i kraft av seg selv og som leverandører til næringslivet for øvrig, et betydelig vekst- og utviklingspotensial.

De siste tiårene har det vært betydelig vekst i økonomien i Norge. Mange økonomer hevder at denne veksten kan snu. Norge skal omstilles fra oljeøkonomi til det grønne skifte. I andre land i Europa har økonomisk nedgang ført til betydelige offentlige budsjettkutt nettopp på kulturområdet. I en slik situasjon blir det press på høyere inntjening, alternative finansieringsmåter og kommersialisering av produkter og tjenester. Kontinuerlig arbeid for å sikre økonomisk bærekraft er kritisk suksessfaktor i kulturinstitusjoner og kulturnæring.

Gjennomgående tema

Fire gjennomgående tema skal gjelde for alle deler av fylkesplan kultur:

- Et inkluderende samfunn
- Frivillighet
- Internasjonalisering
- Digitalisering

Disse temaene presenteres samlet i det følgende, og omtales ikke nærmere under de enkelte deltemaer og strategier. De gjennomgående temaene skal gjelde for planlegging, handlingsprogram og tilrettelegging av innsatsområder og tiltak i oppfølgingen av planen, uten at dette behøver nærmere presiseringer under den enkelte strategi.

1. Et inkluderende samfunn

Et inkluderende samfunn handler om et samfunn som er åpent for alle – uavhengig av fysiske, psykiske eller kulturelle forskjeller. Det vil si et samfunn som innebærer at vi skal legge til rette

slik at alle har muligheter til å bidra og delta. Dermed vil vi styrke fellesskapet, øke deltakelse og vårt demokrati. Temaet har to viktige sider:

- Universell utforming av samfunnet innebærer at aktiviteter, tilbud, produkter, byggverk og uteområder for allmenn bruk skal utformes slik at de så langt det er mulig kan brukes av alle mennesker på en likestilt måte, uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler. Med indirekte diskriminering menes i «Lov om forbud mot diskriminering» (2008) «... enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnlattelse som fører til at personer på grunn av nedsatt funksjonsevne stilles dårligere enn andre».
- Inkludering og integrering er forbundet med et samfunn hvor alle kan delta på like vilkår uansett hudfarge, religion eller språklig bakgrunn. Østfold utvikles som et flerkulturelt samfunn der ulike kulturer respekterer hverandre. Innvandrere og deres etterkommere skal sikres likeverdige levekår og muligheter for å delta i yrkes- og arbeidslivet.

Retten til kulturelt liv forankres både i FNs menneskerettserklæring, i statlige planer og lovverk, i fylkesplan og kommunale planer. Like fullt er bruken av de offentlig finansierte kulturtilbudene skjevt fordelt i befolkningen. Basert på SSBs statistikker over de institusjonaliserte kulturtilbudene, er de store brukerne av kunst- og kultur personer med høy utdanning og høy inntekt, og kvinner mer enn menn. Kulturstatistikk fra 2000-tallet viser at innvandrere og minoritetsbefolkningen er underrepresentert som publikum og som produsenter på en rekke kulturområder. Denne situasjonen har vært stabil over lang tid, uavhengig av innretning på kulturpolitiske virkemidler og tiltak fra 1990-tallet og fram til i dag. Det er altså store deler av befolkningen som ikke har noe forhold til viktige kulturarenaer for opplevelse, deltakelse og læring.

Med en betydelig vekst i andelen av befolkningen med innvandrerbakgrunn, i byene i Østfold om lag 17 prosent, blir det en viktig kulturpolitisk oppgave framover å sørge for representativitet gjennom et større kunstnerisk og kulturelt mangfold. Det handler i stort om å ta del i og bidra til at vi skal lykkes med å videreføre vårt demokrati på en god måte.

Hele kulturlivet må utvikle strategier for hvordan man inviterer inn personer med ulik kulturell bakgrunn og legger til rette for kulturelt mangfold. Den kulturelle grunnmuren i kommunene når i stor grad barn og unge gjennom kulturskoler, fritidsklubber og bibliotek. Den kulturelle skolesekken når alle med tilbud av høy kvalitet. Det er viktig å tenke gjennom hvordan de ordinære tilbudene kan bli så inkluderende at det kan unngås å etablere særtiltak. I noen tilfeller vil det likevel være nødvendig å legge til rette for ulike særtiltak, for å sikre at alle brukergrupper kan benytte seg av de ulike tilbudene.

Eldre er en stor brukergruppe som ofte benytter seg av kulturtilbudet. Det er likevel en sammensatt gruppe som kan oppleve praktiske eller økonomiske utfordringer for å benytte seg av og delta i kulturlivet. Den kulturelle spaserstokkene er et viktig tiltak for denne gruppen, men det er også viktig å tilrettelegge for Eldres deltagelse i mangfoldet av kulturaktivitet rett mot hele befolkningen.

Det er også en utfordring at en stor del av innbyggerne som grunnet dårlig økonomi ikke har anledning til å delta i kulturelle sammenhenger, som de fleste av oss tar som en selvfølge. Å legge til rette for lavterskeltilbud på ulike arenaer blir viktig, særlig for barn og unge. Frivillige organisasjoner, kulturinstitusjoner, kirken og ulike trossamfunn må på ulike måter ta ansvar for å videreutvikle kulturelle fellesskap som sikrer at ingen utestenges grunnet trang privatøkonomi. Private aktører, kommuner og fylkeskommune har også mulighet for å stille krav ved egne aktiviteter og støtteordninger. Det er viktig å dele erfaringer.

Universell utforming er både et juridisk bindende begrep og en visjon for hvordan samfunnet skal utvikle seg. For å oppfylle krav om universell utforming skal hovedløsningen kunne brukes av alle. Det er derfor viktig at prinsippene om universell utforming følges opp når eksisterende bygninger skal renoveres. Krav om universell utforming gjelder ikke bare selve bygningene, men også for mulighetene til å komme seg dit. Å tilfredsstille ambisjonen i lovverket om å sikre likeverdige muligheter og rettigheter for alle til deltakelse i kulturlivet, er krevende for mange av våre kulturarenaer.

Fylkeskommunal og kommunal planlegging er avgjørende for å lykkes med å skape et inkluderende samfunn..

2. Frivillighet

De frivillige organisasjonenes virksomhet er viktige for tilhørighet, trivsel og aktivitet. De representerer et mangfold av aktiviteter, gir gode møteplasser, meningsfull fritid og samfunnsnyttig arbeid. Organisasjonene fungerer ofte som «skoler i demokrati», hvor det gjennom medlemskap og deltakelse øves innflytelse på politiske prosesser i samfunnet. Kulturorganisasjonenes aktiviteter bygger opp kulturell og politisk kompetanse i befolkningen.

De tradisjonene vi i Norge har med frivillig arbeid er mangfoldige og enestående. Frivilligheten har egenverdi og er et gode i seg selv, samtidig som det gagnar samfunnet og demokratiutvikling. Det stilles stadig større krav til faglig kompetanse knyttet til frivillige organisasjoner. Dermed øker behovet for lønnete medarbeidere som igjen øker det økonomiske presset på organisasjonene.

Generell individualisering i samfunnet har satt det frivillige arbeidet under press. Også konkurranse med andre fritidstilbud og tidsklemme for deltakelse er uttalte utfordringer.

For å opprettholde en omfattende frivillig sektor er det nødvendig med ulike offentlige tiltak for å stimulere aktivitet og rekruttering. Gjennom sentrale, statlige tiltak styrkes forutsetningene for frivillig arbeid. Dette gjelder for eksempel gjennom ordningen med momsfristak som ble gjort gjeldende fra 2010. Fylkeskommunens engasjement overfor det frivillige kulturliv har i all hovedsak vært knyttet til de fylkesomfattende paraplyorganisasjonene og deres medlemsorganisasjoner : Østfold barne- og ungdomsråd (ØBUR) og Østfold musikkråd (ØMR). I tillegg er det en rekke private og regionalt finansierte kulturarrangementer og tiltak som ikke hadde funnet sted uten en betydelig frivillig innsats, f.eks. ulike festivaler, Opera Østfold, U-festival, Barnas Verdensdager og UKM. Regionale studieforbund spiller også en avgjørende rolle i grunnleggende kulturopplæring i de frivillige organisasjonene.

Det finnes klare sammenhenger mellom frivillighet, kultur og helse. Frivilligsentralene i Østfold er viktige aktører i grensesnittet mellom folkehelsearbeid og kultur. Frivillighetsentralene er del av partnerskapet Østfoldhelse. For at enda flere barn og unge får sjansen til å ta del i frivillig organisasjonsliv på fritiden, blir det viktig å bruke både grunnskoler og videregående skoler som nærmiljøarena og møteplass også etter skoletid. Det vil være en viktig strategi for å knytte sterkere bånd mellom skole og frivillige aktører.

Det aktive, operative frivillige kulturliv foregår i all hovedsak på kommunenivå i lokale lag og foreninger. Dermed er det i praksis den enkelte kommune som er den viktigste offentlige instansen for lag og foreninger. Når det gjelder kommunenes økonomiske bidrag til foreningsaktivitet varierer dette selvsagt mellom kommunene. *Kommunebarometeret 2017* og KOSTRA-tall bekrefter dette. Å vurdere behov og ønsker i de frivillige organisasjonene opp mot

økonomiske prioriteringer samlet, vil til enhver tid være viktig lokalpolitikk. Kommunene har i tillegg et særlig ansvar for å tilrettelegge for bruk av skolelokaler til frivillig kulturliv og at lokalene egner seg til formålet (*jfr. NS 8178 Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse samt Lov om voksenopplæring, forskrift kap.2, §7 om gratis bruk av undervisningslokaler*).

Mye frivillig arbeid skjer gjennom tiltak utenom de organiserte lag og foreninger. Slike «selvorganiserte» aktiviteter må i vesentlig grad eventuelt følges opp gjennom kommunale tiltak. For fylkeskommunen vil det da være nødvendig å støtte opp om kommunale initiativ, slik at dette frivillige arbeidet kan skje på en god måte.

3. Internasjonalisering

Flere av våre viktigste institusjoner har klare ambisjoner om å levere på høyt internasjonalt nivå. Profesjonelle utøvere opptrer og konkurrerer i et internasjonalt marked. Med den globalisering som skjer også innenfor kulturområdet blir den internasjonale dimensjonen både i det frivillige og det offentlig finansierte kulturtilbud stadig viktigere. Allerede har store deler av Østfolds kulturliv internasjonalt arbeid høyt på sin agenda. Fylket har etablert betydelig kompetanse innen internasjonalt samarbeid, og internasjonale prosjekter. På kulturområdet, f.eks. innenfor film og visuell kunst, er fylket geografisk plassert mellom sterke miljøer i Oslo og Gøteborg. Gjennom EØS-ordningen og ulike EU-programmer viser kulturlivet i Østfold til flere gode eksempler på vellykket arbeid på internasjonale arenaer. Det blir derfor viktig at det kompetente kunst- og kulturmiljøet i Østfold settes i stand til å delta i denne utviklingen både gjennom kompetanseutvikling og prioritering av tilgjengelige ressurser.

Nedslagsfeltet for internasjonal samhandling vil i hovedsak være Norden og Europa. Østfold fylkeskommunes internasjonale engasjement på kulturområdet skal, i samarbeid med institusjoner og kommunene, bidra til å realisere fylkets mål gjennom kunnskapsinnhenting om kulturfaglig utvikling, finansiering og nettverk fra andre regioner i Europa. Som regional utvikler skal fylkeskommunen stimulere andre kulturaktører til internasjonalt arbeid gjennom kompetansebygging, finansiering og kunnskapsdeling. Det vil være særlig viktig å bidra til at ungdom deltar i internasjonalt arbeid. Østfold fylkeskommunes planer for internasjonalt arbeid vil være retningsgivende for fylkeskommunalt engasjement.

4. Digitalisering

Den teknologiske utviklingen i dagens samfunn omtales som et paradigmeskifte. Overgangen til digital produksjon og distribusjon av tjenester og produkter innebærer nye utfordringer og muligheter for kulturbransjen. Det er grunn til å peke på at digitaliseringen i stor grad har gjort at kulturbruken blant de unge skiller seg vesentlig fra de som er eldre. Deltakelse i tradisjonelt kulturliv blir utfordret av de endringer som skjer, i retning av individualisering, fragmentering og «nåtidsorientering». Samtidig er det verdt å merke seg at kulturbruksstatistikker viser at folk flest bruker stadig mer tid til å lese bøker, flere besøker museer enn før og er publikum på teaterforestillinger. I lys av samfunnsendringene blir det en enda viktigere kulturpolitisk oppgave framover å sikre fellesarenaer som våre kulturinstitusjoner og frivillige organisasjoner representerer.

Den digitale utviklingen utfordrer etablerte formidlings- og forretningsmodeller på kulturområdet. Den skaper også mange muligheter for utvikling av kulturuttrykk, opplevelser og tjenesteutvikling. Rettighetsforvaltning og posisjonering i verdikjeden vil være avgjørende for å sikre økonomiske interesser for utøverne. Hensiktsmessig tilgang til digital infrastruktur for tjenesteyting, markedsføring, formidling mv. på kunst og kulturfeltet blir viktig. Digitale plattformer må utvikles for dialog med brukere/ publikum. Kommuner og fylkeskommune må ta i

bruk digital kommunikasjon enten det gjelder informasjonstilgang, søknads- og rapporteringsprosesser, arkivering eller andre tjenester.

Det digitale potensialet må realiseres som verktøy for det «meråpne» kulturliv. Kommuner og fylkeskommunen må etablere dialog med de regionale kunst- og kulturaktørene om bruk av digitale virkemidler i produksjon, publikumsutvikling og formidling. I dialog med institusjoner og andre kulturaktører, har Østfold fylkeskommune et særlig ansvar som regional utviklingsaktør for å fremme prosesser og tiltak som stimulerer til at kulturlivet i Østfold deltar aktivt i den digitale utviklingen.

Kunnskap om publikum er viktig for å drive publikumsutvikling i våre institusjoner og blant kulturarrangører. Innhenting av kunnskap om publikum kan være utfordrende bl.a. som følge av datalovgivning og ulike teknologiske systemer blant annet for billettsalg. Det er likevel en ambisjon å ta i bruk felles digitale verktøy som innhenter bedre data om publikums kulturvaner i fylket som helhet. For å lykkes må det til et nært samarbeid mellom aktørene for å utnytte potensialet for slik datafangst.

Strategier og innsatsområder

Det regionale utviklingsarbeidet i Østfold skal baseres på samhandling og likeverdige partnerskap.

Prioriteringene er synliggjort i følgende strategier med tilhørende innsatsområder:

1. Øke den kulturelle kompetansen i befolkningen
2. Bygge samarbeid og nettverk for utveksling av kultur
3. Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene
4. Bygge kulturarenaer
5. Utvikle kulturelle og kreative næringer
6. Prioriterte samarbeidsområder

Innsatsområdene under hver strategi beskriver områder som har de beste forutsetningene, gjennom tilgang på ulik kompetanse og felles innsatsfaktorer, til å bidra til gode opplevelser, identitesbygging og verdiskaping. Til hvert innsatsområde er det knyttet en handlingsdel. Det legges til grunn at delmålene om opplevelse, identitet og verdiskaping skal ivaretas der det er naturlig under de ulike strategiene. Samlet skal strategiene bidra til hovedmålet for kultur i fylkesplanen.

I det følgende er strategiene med tilhørende innsatsområder beskrevet.

Det skal legges vekt på at de ulike aktørene – det være seg kommuner, frivillige organisasjoner eller andre - innen kulturfeltet, har forutsigbarhet om de enkelte innsatsområdene i den regionale planen. Fylkeskommunen vil kunne bidra med kompetanse og samordning, samt økonomiske bidrag i form av tilskudd og driftsstøtte, og/eller ansvar for investeringer i sin helhet eller som tilskudd. Fylkeskommunens innsats og prioriteringer av dette vil følge av økonomiplanen og det enkelte års budsjett. På denne bakgrunn vil handlingsdelen i regionalplan kultur være gjenstand for årlig rullering og i stor grad knyttes opp til fylkeskommunens økonomiplanbehandling.

Regionalplan kultur omfatter flere ulike strategier med en rekke innsatsområder. Gjennomføring må avpasses politiske prioriteringer i kommuner og fylkeskommune. Det satses både på tiltak som sikrer regionale ansvarsområder, og utvikling av lokale tiltak som sikrer bred deltagelse og aktivitet.

Strategi 1 Øke den kulturelle kompetansen i befolkningen.

Den kulturelle interessen og forståelsen hos befolkningen, særlig hos barn og unge, må stimuleres og utvikles. Den kulturelle kompetansen unge får med seg gjennom skoletiden av er helt grunnleggende. Opplæringa skal gi kunnskap om ulike kulturer og erfaring med et bredt spekter av kulturelle uttrykksformer. Opplæringa skal fremme kulturforståelse og medvirke til å utvikle både selvinnsikt og identitet, respekt og toleranse.

Innsatsområder:

Østfold kulturutvikling

Østfold Kulturutvikling er en fylkeskommunal virksomhet som utfører mange offentlige kulturoppgaver og driver produserende virksomhet innenfor områdene scenekunst (tidligere Østfold Teater), barne- og ungdomskultur, fylkesbibliotek, Den kulturelle skolesekken og Kulturdråpen (kultur i fengsler og rusinstitusjoner). Østfold kulturutvikling skal ta ut synergiene som ligger i å samle disse virksomhetsområdene, og har utarbeidet en strategi for å oppnå større synlighet, mer utadrettet samarbeid og å nå flere publikummere. Det er behov for å tydeliggjøre Østfold kulturutviklings rolle som regional utviklingsaktør på de ulike fagområdene. Framtidig organisering av scenekunstvirksomheten er under utredning. Regionreformen vil kunne påvirke framtidig organisering.

Den kulturelle skolesekken ble innført i Norge i 2002 som et bidrag til å løse skolens oppgaver i forhold til kulturell kompetanse i grunnskolen og i de videregående skolene. Den kulturelle skolesekken organiseres noe ulikt i norske fylker, der fylkene har ansvar for produksjon, turnelegging og koordinering regionalt, mens kommunene utvikler sine egne program gjennom den lokale skolesekken. Fylkene forvalter inntil to tredjedeler av det statlige tilskuddet, minimum en tredjedel går til kommunene. I Østfold forvaltes to tredjedeler av det statlige tilskuddet av Østfold kulturutvikling, som organiserer et bredt tilbud til skolene innenfor alle kunstområdene. Kommunene disponerer en tredjedel til organisering av den lokale kulturelle skolesekken. Østfold kulturutvikling fungerer også som kompetansepartner for kommunene.

Østfold kulturutvikling disponerer betydelige midler for hele fylket som gjør det mulig å gi et like godt tilbud til alle elver i små som store kommuner. De positive effektene ved Østfolds modell er høy kunstnerisk kvalitet og stordriftsfordeler, og Østfold har skåret på topp i nasjonale evalueringer. Østfold kulturutvikling har opparbeidet samarbeid med Høgskolen i Østfold om forskning og utvikling, om forankring av den kulturelle skolesekken i lærerutdanningen, samt partnerskap med Fylkesmannen i Østfold om utvikling av tilbudet. Gjennom Kreativ Arena inviteres skolene til dialog om utviklingen i tilbudet.

Kulturtanken har ansvaret for Den kulturelle skolesekken på nasjonalt nivå, og for å utvikle ordningen og samspeillet mellom de ulike aktørene som er involvert. Kulturtanken har mandat til å utnevne «100 %- kommuner», dvs. at kommuner kan søke om å få hele ansvaret for skolesekken i grunnskolen i sin kommune. Denne ordningen er under evaluering høsten 2017, for å skaffe fram erfaringer og suksesskriterier for «100 %- kommuner». Denne evalueringen vil gi føringer for framtidig organisering og oppgavefordeling mellom stat, fylke og kommuner, også i Østfold. Det vil uansett være et mål, uavhengig av valg av framtidig modell, å utvikle den kulturelle skolesekken slik at man i større grad ivaretar kommunenes kulturpolitiske prioriteringer.

Fra 2018 vil Østfold kulturutvikling etablere en ny turnéordning i samarbeid med lokale biblioteker for barn i barnehagealder. Også denne ordningen skal omfatte alle kunstområdene.

UKM (Ung Kultur Møtes, tidligere Ungdommens kulturmønstring): I partnerskap med kommunene skal det stimuleres til fortsatt utvikling av UKM og den godt etablerte U-festivalen. Herunder også bidra til oppfølging av unge talenter og legge til rette for bred kunstnerisk og arrangementsmessig deltakelse både på lokalt og regionalt nivå. UKM bør kobles til Den kulturelle skolesekken for å utvikle synergipotensialet. Østfold kulturutvikling har en sentral rolle i arrangementene. UKM/U-festival vandrer rundt i fylket hvert år.

U-festival samler flere større og eksisterende arrangement for unge i Østfold under samme festivaloverbygning. Å knytte disse sammen gir hvert enkelt arrangement, med sitt innhold, større gjennomslagskraft. Overordnet er UKM. Festivalen er for, av og med unge i Østfold. Visjonen er å bygge Østfold som en vital kulturregion som legger til rette for at flere aktører jobber aktivt med å eksportere sine produkter og oppnår suksess. Ungt entreprenørskap og innovasjon innenfor kulturfeltet står sentralt i det helårige utviklingsarbeidet.

Barnas Verdensdager er en flerkulturell familiefestival som foregår på K60 på Værste i Fredrikstad i samarbeid med kulturskolen i Fredrikstad. Østfold kulturutvikling i rollen som regionalt kompetansesenter arbeider for å løfte fram flere satsinger rundt i kommunene.

Østfoldtalentet er et stipend initiert av Østfold fylkeskommune for å støtte unge mennesker som har utmerket seg innenfor kunst og kultur. Stipendet skal være en påskjønnelse for innsats og inspirasjon til videre engasjement og deles ut årlig på Østfoldkonferansen. Målgruppen for stipendiet er unge i alderen 16-25 år.

Høgskolen i Østfold

Høgskolen i Østfold tilbyr et bredt spekter av studier, og spiller en sentral rolle på kulturområdet, blant annet ved å kvalifisere lærere til de kunstrelaterte fagene i barnehage, grunnskolen og kulturskoler. I så måte er Høgskolens prioritering av utdanninger av stor betydning for utvikling av kvalitet på «den kulturelle grunnmuren» i Østfold. *Akademi for scenekunst* er en utdanning på høyt internasjonalt nivå. Med etablerte utdanninger både på bachelor- og masternivå er det et attraktivt tilbud til studenter fra inn- og utland. For ulike kunstinstitusjoner i Østfold er det et stort potensiale i å videreutvikle samarbeidet med Akademiet både på regionale, nasjonale og internasjonale arbeidsområder.

Videregående opplæring

De videregående skolene er viktige kulturarenaer både for Den kulturelle skolesekken, skolens egne arrangementer og det frivillige kulturliv. Økt bruk og tilrettelegging for kulturfeltet i skolene er et viktig innsatsområde for å styrke grunnleggende kulturkompetanse i befolkningen. Ludvigsenutvalget konkluderte i 2015 med at det bør satses på kompetanse i å skape og utforske i framtidens skole. Dette er et svar på utfordringer som følger av et samfunn preget av kompleksitet og raske endringer, både lokalt og globalt.

Det blir da særlig viktig å fortsatt legge til rette for at unge i Østfold gis et godt tilbud i videregående opplæring. Fylkeskommunens tilbudsstruktur er vedtatt i skolebruksplanen og legger opp til et bredt tilbud innenfor kulturrelaterte fag for ungdom i Østfold. Samordning mellom tilbudsstruktur i videregående skoler og i kulturskolene trekkes fram som et behov. Den brede satsingen på kulturfagene i Østfold har bidratt sterkt til å løfte både kvalitet og bredde i

kulturlivet. Bl.a. er mange tidligere elever blitt viktige semi-profesjonelle og profesjonelle aktører og til inspirasjon for andre utøvere i fylket.

Samarbeid mellom de videregående skoler, Østfold kulturutvikling og andre kulturaktører om utvikling av den kulturelle skolesekken må prioriteres for å øke de unges kompetanse blant annet i «å skape og utforske».

For å stimulere til høy kvalitet og rekruttering bør det være et stort fokus på samarbeid og helhetlig utdanningsløp innen kunstfagene fra kulturskole via videregående skole til høgskole med kunstutdanninger.

Skolebibliotekene i videregående skole

De videregående skolene i Østfold besitter en betydelig kompetanse og gjennomgående gode ressurser på biblioteksektoren på alle skolene, og har en unik mulighet til å gi all ungdom grunnleggende kompetanse i bruk av bibliotek, informasjonskompetanse, kritisk bruk av kilder og digital kompetanse. Litteraturformidling er av stor betydning for å øke ungdoms lesekompetanse. Med den rette kombinasjon av bibliotekfaglig og pedagogisk kompetanse, representerer skolebibliotekene en særlig viktig arena for utvikling av kulturell kompetanse i Østfold, i og med at man gjennom de videregående skolene når all ungdom.

Ambisjonen er at skolebibliotekene skal fungere som en integrert del av skolens pedagogiske læringsmiljø. Potensialet for å styrke individuell veiledning og støtte til elevarbeid er stort. I de videregående skolene i Østfold er det etablert samarbeid mellom bibliotekene på tvers av skolene. Bibliotekene har utarbeidet «*Plan for utvikling av elevers informasjonskompetanse*» med klare mål og tiltak integrert i skolens virksomhet.

Biblioteksektoren

Folkebibliotek

Folkebibliotekene blir ofte beskrevet som «blodårene i det kulturelle systemet». Det er til dels som en følge av bibliotekloven og at alle kommuner har utbygde folkebibliotektilbud til sine innbyggere. Dels kan det være at folkebiblioteket er en kulturinstitusjon som i større grad enn andre institusjoner brukes av hele befolkningen og har høye besøkstall. Folkebibliotekene har vist seg i stand til å tilpasse seg samfunnsutviklingen ved bl.a å innlemme andre medier enn bøker i sitt tilbud. Bibliotekene er kommet langt i å ta i bruk digitale verktøy og å formidle digitalt innhold. Potensialet er til stede for en videre utvikling på digitaliseringsfeltet.

Bibliotekene styrker demokrati og ytringsfrihet, og skal fremmes som møtesteder og arenaer for kultur, lesing og læring. I denne sammenheng nevnes også bibliotekets betydning som lavterskel, gratis møtested, kunnskaps- og kulturarena for mange. Bibliotekene formidler informasjonskompetanse, som evne til kildekritikk og til å finne fram i ulike kilder for digitale informasjon, som er viktig for alle. Barn og unge er den gruppen som bruker folkebibliotek mest. Kvinner bruker bibliotek mer enn menn, og personer med høy utdanning mer enn andre. Inntekt og bosted har derimot liten betydning. Det viser seg at flyktninger, asylsøkere og innvandrere bruker biblioteket oftere enn resten av befolkningen.

Flere kommuner i Østfold har «meråpne» biblioteker, der registrerte brukere har tilgang utover betjent åpningstid. Det er mange gode eksempler på nyskaping, digitalisering og vitalisering innenfor sektoren, med særlige satsinger på å utvikle bibliotektilbudet rettet mot ungdom i utsatte områder.

I «Kulturutredningen 2014» uttrykkes bekymring over konsekvensene av at bibliotekene har vært budsjett-tapere i kommunene siden 2005. Selv om situasjonen varierer mellom kommuner i Østfold, er det viktig at den enkelte kommune selv vurderer sin posisjon og prioritering, og vurderer mulige tiltak for å styrke sektoren. En økt oppmerksomhet kan omfatte både bygningsmessige tiltak, driftsmessige og kompetansehevende tiltak, samarbeids- og organisasjonstiltak og utviklingsarbeid særlig på digitaliseringsområdet. Gjennom fylkesbiblioteket vil fylkeskommunen kunne være en sentral samarbeidspartner på flere områder, f.eks. ved å stimulere til planarbeid, kompetanseheving og samarbeid på tvers av kommuner.

Fylkesbiblioteket

Lov om folkebibliotek pålegger alle fylkeskommuner å ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling. Fylkesbiblioteket i Østfold yter bibliotekfaglig veiledning, assistanse og kompetanseutvikling gjennom bl.a kurs og prosjekter. Formidling av ulike produksjoner til folkebibliotekene og Den kulturelle skolesekken er blitt en viktig del av fylkesbibliotekets rolle. Videre stimulerer man til faglig samarbeid mellom bibliotekene. I tillegg samarbeider man med andre fylker for å styrke tilbudet i Østfold og for å oppnå bedre ressursutnyttelse.

Det er bred enighet innen biblioteksektoren i Østfold om at folkebibliotekene skal utvikle seg som offentlig møteplass og kulturarena. Det store flertall av folkebibliotekene i Østfold kan også vise til et stort antall arrangementer og aktiviteter til både voksne og barn. Fylkesbiblioteket skal være en pådriver i denne utviklingen (jfr. «litteraturhus -paragrafen»), og bidra til en generell styrking av biblioteket som møtested, lærings-, debatt- og kulturarena med høyt servicenivå. Å stimulere biblioteksektorens samhandling med det frivillige kulturliv og med andre kompetente kunstmiljøer i Østfold bør forsterkes.

Alle bibliotekene i Østfold definerer seg som ett samhandlende nettverk, der også skolebibliotekene i den videregående skole og bibliotekene på Høgskolen er med på områder der det er naturlig, f.eks. når det gjelder transportsamarbeid og lånesamarbeid. Fylkesbiblioteket har en nøkkelrolle gjennom sin kompetanse og mulighet for koordinering.

Arbeid med utvikling, formidling og tilrettelegging i Østfold for digitalt innhold i bibliotekene må vektlegges særskilt.

Skolebibliotek

Skolebibliotek er forankret i Opplæringsloven. Denne læringsarenaen er et tillegg til klasseromsundervisningen, på tvers av fag og studieretninger, og henger nøye sammen med læreplanene og skolens virksomhetsplan. Skolebibliotektjenesten er med på å bygge informasjonskompetanse og kulturell kompetanse i befolkningen, og det er viktig at den blir tilgodesett med nødvendige ressurser.

Litteraturfestivaler

Flere av byene i Østfold har etablerte litteraturfestivaler med både lokal, regional og nasjonal betydning. Østfold rommer Norges eldste litteraturfestival gjennom Litteraturuka i Sarpsborg som ble etablert i 1949 og har blitt gjennomført hvert eneste år. Ord i Grenseland i Fredrikstad og Møllebyen Litteraturfestival er nyere privatdrevne festivaler som har markert seg både nasjonalt og internasjonalt. Festivalene fremmer kvalitet og samarbeid innen kultursektoren og når mange, ikke minst barn og unge. Gjennom årene har festivalene mottatt driftsstøtte fra både Norsk kulturråd, Østfold fylkeskommune og vertskommunene.

Å fortsatt stimulere til slike festivaler vil være viktig oppgave både for lokale og sentrale myndigheter.

Frivillige organisasjoner

Gjennom samarbeidsavtaler med de frivillige paraplyorganisasjonene og voksenopplæringstiltak gjennom studieforbund støtter Østfold fylkeskommune kompetansebygging, samordning og utviklingsarbeid på regionalt nivå innenfor det frivillige kulturliv. Tilsvarende støtter kommunene opp på lokalt nivå.

Kulturskolene

Kulturskolene er en sentral aktør for å bygge kulturell kompetanse i befolkningen og del av «den kulturelle grunnmuren». Kommunene i Østfold har alle kulturskoler. Bevilgningene til kulturskolene i Østfold er noe lavere enn i andre deler av landet. Situasjonen kan ha sammenheng med at Østfold-kommunene er lavinntektskommuner og følgelig har færre ressurser tilgjengelige. For å sikre at alle barn og unge i Østfold får et godt tilbud, vil en bedre finansiering måtte sikres. Her må den enkelte kommune selv, eventuelt i samarbeid på tvers av kommuner, fortløpende vurdere sine ambisjoner for området. Kulturskolene utgjør en sektor som historisk sett, i motsetning til f.eks. folkebibliotek, fortsatt er under utbygging og utforming.

Statlige myndigheter må derfor i samarbeid med kommunene, ha et særlig ansvar for oppbygging av en helhetlig kulturskolesektor i Norge og utvikle tiltak som sikrer rimelig likeverdige tilbud til barn og unge i hele landet.

Fritidsklubber/ungdomsklubber

Fritidsklubber har tradisjonelt vært begrunnet med henvisning til rus- og kriminalitetsforebygging, dvs. en sosialpolitisk legitimeringsbegrunnelse. Når vi likevel vier fritidsklubbene oppmerksomhet i regionalplan kultur, er det med bakgrunn i at fritidsklubber også har en kulturpolitisk begrunnelse og at de spiller en viktig rolle som kulturarena for unge. Fritidsklubber er ikke en ensartet institusjon, men har et vidt spenn av organiseringsmåter, lokaliteter som brukes og innhold. Felles er bl.a. at det kreves lite egenbetaling, man har en uformell form og det sosiale vektlegges som et mål i seg selv. Noen fritidsklubber og ungdomshus er i større grad enn andre å betrakte som viktige kulturarenaer eller som «kulturhus for ungdom». Som del av en helhetlig kulturpolitikk for barn og unge er fritidsklubber og selvorganiserte aktiviteter viktige kulturarenaer og følgelig del av den samlede «kulturelle grunnmuren» i den enkelte kommune. Kommunene bør derfor også løfte tydelig fram kulturpolitiske mål og virkemidler for sine fritidsklubber.

Fylkeskommunen bør bidra med initiativ til styrking av det kulturelle innholdet i fritidsklubber, bl.a. gjennom Ufestival, arrangørnettverket og UKM.

Strategi 2 Bygge samarbeid og nettverk for utveksling av kultur

Å lykkes med å bygge samarbeid og nettverk, vil være avgjørende for om Østfold skal nå hovedmålet om blant annet å være et ledende kulturfylke. Tilgjengeligheten til fylkets kulturtilbud er avhengig av den infrastrukturen som knytter kontakten mellom utøvere og konsumenter av kultur. Å klare å ta i bruk digitalisering som verktøy for utvikling er avgjørende for måten kulturlivet møter framtida, men også at man legger til rette for samhandling mennesker mellom, på tvers av forvaltningsnivåer og på tvers av kulturelle uttrykk.

Innsatsområder:

Arrangørnettverket

Arrangørnettverket er en del av scenekunstsatsingen i Østfold kulturutvikling, med mål om gjenbruk og økt formidling av kulturproduksjoner. Fra at fylkeskommunen i sin tid tok initiativ til å etablere et nettverk for kulturhus i Østfold, har man utviklet et bredt arrangørnettverk bestående av bl.a kulturhus, bibliotek, kulturinstitusjoner og kirkebygg. Nettverket har gode utviklingsmuligheter, og utvikling av kommunikasjonsstrategier og – verktøy, kompetanseheving og erfaringsutveksling.

Ulike nettverk og samarbeidsfora

Arbeid i nettverk kan gi stor merverdi dersom arbeidet preges av relevant innhold, systematisk oppfølging og forpliktende deltakelse. Det er etablerte nettverk innenfor flere områder av kulturlivet, både mellom offentlige aktører, institusjonene og private innenfor de ulike kunstfag og kulturområder. Innspill i arbeidet med kulturplanen tilsider at disse bør videreutvikles.

Museene er, i tillegg til å være forvaltere av kulturminner, viktige kulturaktører og formidlere. Det er viktig med et nært samarbeid med disse institusjonene for å styrke denne rollen.

Store deler av folkehelsesatsingen omfatter tiltak knyttet allmenn kultur. Så også innenfor kulturminneområdet. Det er viktig å sikre mulig merverdi mellom slike nettverk og allment kulturliv.

Det arbeides også målbevisst på flere arenaer med klyngedannelser innenfor kulturelle og kreative næringer i Østfold. Dette arbeidet må videreføres.

Strategi 3 Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene

Strategien gjelder både offentlig og privatfinansierte miljøer. Offentlige ressurser må målrettes for å legge til rette for nyskaping og kvalitetsutvikling, og samles og prioriteres mellom ulike offentlige instanser der det ligger til rette for det.

De store brukerne av kunst og kultur er personer med høy utdanning og høy inntekt, og kvinner mer enn menn. For deler av institusjonene innebærer det egentlig i sin ytterste konsekvens en fare for en legitimitetskrise som møtes med krav om å gjøre seg tilgjengelig og mer relevant for flere.

I tillegg øker forventningene om institusjonenes egeninntjening i takt med at offentlige kulturbudsjetter presses. Det blir viktig for de regionale kunst- og kulturinstitusjonene, både for å opprettholde sin legitimitet og å øke sitt publikumstilfang, å lykkes med å utnytte publikumspotensialet som finnes i alle aldersgrupper, lag av befolkningen og i det flerkulturelle mangfold. Det innebærer også å ta i bruk teknologi for å utvikle publikumsdialogen og utvikle kunnskap som setter kunsten i stand til å nå fram til nye målgrupper og holde god dialog med publikum.

Det er avgjørende for fylkets faste institusjoner at tilskuddsordninger opprettholdes på forutsigbart nivå. I dialog med institusjonene må utviklingsmidler og andre tilskudd til enhver tid målrettes etter nærmere regionalpolitisk prioritering, med utgangspunkt i institusjonenes strategiske planer og autonome posisjon.

Særlig må institusjonene gis mulighet til å prioritere rollen som utviklings- og kompetansesentra for relevante samarbeidspartnere i Østfold, jobbe med publikumsutvikling, internasjonalisering og utvikle digitaliseringskompetanse

Støtte til kulturproduksjoner

Ved siden av drifts- og utviklingsmidler som gis i fast støtte til flere av fylkets kulturinstitusjoner, er økonomiske ordninger med tilskudd til kulturproduksjoner et viktig virkemiddel fylkeskommunen og kommunene disponerer for å stimulere det kompetente kunst og kulturmiljøet i Østfold. Tildelingen fra fylkeskommunale midler skjer i samråd med kommunene. Kommunenes og fylkeskommunens evne til å stimulere økonomisk blir gjerne avgjørende for aktivitetsnivå og kvalitet.

Støtte til kulturproduksjoner oppleves av de ulike kulturaktørene som et viktig fylkeskommunalt kulturpolitisk verktøy, men midlene bør målrettes enda sterkere og samarbeidet med kommunene videreutvikles. Søknadene om tilskudd fra ordningen overstiger langt de midler som nå ligger i ordningen.

Innsatsområder:

Musikk

Østfold har et aktivt musikkliv med stor bredde. Det er et betydelig antall scener å velge mellom, et stort antall kompetente utøvere og et stort publikumsgrunnlag. Kulturhusene i byene, private scener, ulike musikkfestivaler og flere attraktive friluftscener, sammen med en rekke forsamlingshus, bibliotek, klubber og kirkene, bidrar til at innbyggerne har tilgjengelig et variert musikktilbud av høy kvalitet. Arrangørnettverket som driftes av Østfold kulturutvikling, distribuerer en rekke konserter til ulike arenaer over hele fylket. Musikk er kanskje den bransjen innen kulturnæringer som har den mest komplette verdikjeden i Østfold.

Den kulturelle skolesekken gir alle elever i fylket inntil to konserter hvert år, og samtidig er skolesekken en vesentlig arbeidsgiver for frilansmusikere og ulike kulturinstitusjoner. Det finnes kulturskoletilbud i alle kommunene, og i de videregående skole tilbys musikkundervisning spredt over hele fylket.

Østfold musikkråd (ØMR)

Østfold musikkråd er en paraplyorganisasjon som favner det meste av det frivillige musikklivet i fylket, og er en viktig samarbeidspartner for fylkeskommunen. Østfold musikkråd mottar årlig drifts- og utviklingsmidler fra Østfold fylkeskommune. ØMR er fylkesledd av Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund, og har som mål å bidra til å stimulere det lokale musikkliv og samordne interesser. Medlemsmassen består av musikkorganisasjoner innen alle sjangre og instrumentergrupper med betydelig aktivitet i fylket. Lokale lag som kor, korps, trekkspillklubber, orkestre, band med mer er en viktig del av den kulturelle grunnmuren og på mange måter en forutsetning for at vi skal beholde et kompetent musikkmiljø også i framtida. I konkurranse med en rekke andre aktører, blir rekruttering til bl.a. korps og kor en sentral utfordring.

Østfold symfoniorkester

Østfold Symfoniorkester ble etablert i 2002 som et samlende kvalitetsorkester for hele fylket. Orkesteret er sammensatt av amatører med enkelte profesjonelle medlemmer. Orkesteret mottar årlig støtte fra fylkeskommunen og opptrer i hele fylket. Målet er bl.a. å skape et symfoniorkestermiljø med høy kvalitet i samarbeid med begavede ungdommer og etablerte musikere.

Folkemusikktradisjoner

Østfold har sterke folkemusikktradisjoner og også aktive folkemusikk- og folkedansmiljøer. Østfold musikkråd har de siste årene ved hjelp av fylkeskommunale midler arbeidet med innsamling av folkemusikkmateriale. Heri ligger også et stort potensial for kunnskapsformidling av lokal forankret kulturhistorie og kulturarv. Alle fylker i landet har gjennomført eller holder på å gjennomføre tilsvarende innsamling.

Det Norske Blåseensemble (DNBE) er et unikt orkester i dagens kulturliv i Norge med historie tilbake til 1734, dvs. landets eldste orkester i fortsatt drift. Basen er i Halden, men orkesteret dekker hele Østfold med konserter og produksjoner, blant annet i kulturell skolesekk. I tillegg kommer konsetvirksomhet både i inn- og utland. Ensemblets høye kvalitet tiltrekker gjestedirigenter og solister fra hele verden og orkesteret høster høy internasjonal anerkjennelse. Orkesteret er organisert som en stiftelse og mottar årlig støtte fra kommune, fylkeskommune og stat. Funksjondelingsavtalen med staten innebærer en fordeling med 70 prosent finansiering fra stat og 30 prosent fra lokalt/regionalt nivå.

Opera Østfold (OØ) er den største utendørsoperaen i Norge og er organisert som en fylkeskommunal virksomhet i partnerskap med Halden kommune. Etter at Østfold fylkesting valgte Fredriksten festning som tusenårssted, ble det gjennomført en betydelig satsing ved festningen. I 2005 ble første operaoppsetning presentert, da i samarbeid med Den Norske Opera. Etter 2005 har det vært oppsetninger annet hvert år. Opera Østfold leverer produksjoner til den kulturelle skolesekken og formidler opera også på andre arenaer i Østfold.

Opera Østfold har både statlig, fylkeskommunal og kommunal finansiering. Det bør være et siktemål å oppnå en finansieringsmodell som innebærer en fordeling med 70% finansiering fra stat og 30% fra lokalt/regionalt nivå. I et videre samarbeid mellom Halden kommune, Østfold fylkeskommune og staten må forholdene legges til rette slik at Opera Østfold videreutvikler seg organisatorisk, herunder også vurdering av framtidig organisasjonsform, og behov for gode fysiske rammebetingelser.

Siden 2009 har Opera Østfold hatt status som distriktsopera. Det bør vurderes om ambisjonen skal være å få status som regionopera. St.meld.32 (2007-2008) definerer regionopera slik: «*Med regionopera menes operavirksomhet som tar sikte på å være profesjonell i alle ledd, eventuelt med unntak av operakor. Distriktsopera har et større innslag av amatører/frivillige*» (s. 145). M.a.o. vil status som regionopera innebære en sterkere profesjonalisering og forpliktende deltakelse fra Det norske blåseensemble.

Scenekunst

Scenekunstmeldingen som ble lagt fram i 2008 (*St.meld. nr 32; 2007-2008*) ga en ambisjon om å styrke scenekunst i fylkene nær Oslo, først og fremst med utgangspunkt i de eksisterende teatervirksomhetene, andre institusjoner og det frie feltet.

Dette ble fulgt opp gjennom en *Scenekunstmelding for Østfold*, som ble behandlet av fylkestinget i juni 2009. Denne viser noe av den kunstneriske kapasitet og vilje til å skape lokalt forankret scenekunst i Østfold. Sentralt i denne var utvikling av Østfold Teater (nå del av Østfold kulturutvikling) og Opera Østfold. Andre viktige aktører på det profesjonelle scenekunsthellet er blant andre Høgskolen i Østfold (Akademi for scenekunst), NonStop- festivalen i Moss og Studium Actoris i Fredrikstad. Østfold kulturutvikling er den offentlige institusjonen som formidler scenekunst i Østfold (tidligere Østfold Teater og Scenekunst Østfold). I dag er institusjonen en

fylkeskommunal virksomhet med støtte fra stat og 15 kommuner i Østfold, og man yter tjenester i hele fylket. Målet er å få regionteaterstatus med statlig engasjement på linje med andre regionteatre i landet. Østfold kulturutvikling har også et ansvar for å stimulere og samarbeide med ulike amatørgrupper og med «frie» profesjonelle scenekunstaktører. I denne sammenheng nevnes spesielt teatergruppen Studium Actoris som i vesentlig grad finansieres av både kommune, fylkeskommune og av staten.

Østfold kulturutvikling og Opera Østfold har, med bakgrunn i sine mange produksjoner og faglige kompetanse, bygget opp en ressurs som også gir dem et ansvar for å gi relevant rettledning og rådgivning til de ulike aktørene innen hele scenekunstheltet i Østfold

Værste-området er et produksjonsfyrtårn for scenekunsten i Østfold. Østfold kulturutvikling, Studium Actoris, Akademiet for Scenekunst og kulturskolen i Fredrikstad har mange egnede produksjonslokaler og det legges til rette for utstrakt samarbeid mellom produksjonsmiljøene fra ulike deler av Østfold og med studiemiljøet ved Akademi for Scenekunst.

Dans er en viktig del av scenekunsten i Østfold. I stor grad er det en rekke typer private aktører som på ulike måter ivaretar dansekunst i Østfold. For å utvikle dans som del av scenekunsten i offentlig regi er organisasjonen Dansekunst i Østfold (DIØ) etablert som en selvstendig virksomhet.

Østfold kulturutvikling

Østfold kulturutvikling er organisert som en fylkeskommunal virksomhet og finansieres av stat, kommuner og fylkeskommune. Østfold kulturutvikling er lokalisert i Fredrikstad og har en omfattende virksomhet i hele fylket med ansvar for den kulturelle skolesekken, UKM, Ufestival, Barnas verdensdager, Kulturdråpen og arrangørnettverket. I tillegg inngår fylkesbibliotek/bibliotekutvikling og scenekunst i virksomheten. ØKU fordeler midler til kommunene i Den kulturelle spaserstokken.

Østfold dansekompani for ungdom er etablert gjennom Østfold kulturutvikling med mål om talent- og kompetanseutvikling for unge dansere fra Østfold. Kompaniet får verdifull erfaring gjennom at de stadig blir brukt på arenaer og satsinger Østfold kulturutvikling har ansvaret for. Østfold kulturutvikling jobber også med å skape vekstmuligheter for unge Østfold-kunstnere på scenekunstheltet gjennom den todelt laboratorieordningen «Scratch» og «Residens» hvor kunstnerne kan få økonomisk og faglig støtte samt prøvetid i teatret. Mange idéer testes ut og noen får slutført sin produksjon. De beste blir gjennom dette utviklingsarbeidet fanget opp for å videreføres i de forskjellige turnéordningene.

Regionteater

En ny satsing i fylket vil være å bygge opp et regionteater på linje med andre regionteatre i Norge. I dag er det Østfold kulturutvikling som ivaretar rollen som fylkets scenekunstorganisasjon. Østfold kulturutvikling etablerte i 2016 en ny satsing med å la hele Østfold kulturutvikling prioritere scenekunst gjennom sine arbeidsområder og arenaer. Østfold kulturutvikling leverer mye scenekunst innenfor de rammer man har, men med beskjedne statlige bidrag til scenekunsten i Østfold er mulighetene begrenset. Å bygge opp et regionteater vil dermed ha betydelig potensiale som en særlig satsing i Østfold.

Det legges til grunn at regionteateret skal gi merverdi for andre kompetente aktører på scenekunstheltet i Østfold, og at regionteateret skal være et løft for ulike kunstnere og aktører på feltet. Å prioritere en slik satsing innebærer at målet er å etablere et solid Fredrikstad-basert produksjonsmiljø med gode produksjonsfasiliteter for å kunne presentere scenekunst i de

etablerte kulturarenaene i hele fylket, og etter hvert i en framtidig fykesscene. Slik sett er Værste-området idag et produksjonsfyrtårn og vesentlig tyngdepunkt for scenekunsten i Østfold.

En slik satsing bør etterstrebe et forpliktende partnerskap og spleiselag mellom fylkeskommunen, staten, vertskommunen og øvrige kommuner. Statlige tilskudd til Østfold på scenekunstheltet er betydelig lavere enn til andre sammenlignbare fylker. Det innebærer at scenekunstheltet i Østfold trenger «et løft».

Dansekunst i Østfold (DIØ)

Dansekunst i Østfold er en organisasjon for profesjonelle dansere, pedagoger og koreografer og fikk status som et Regionalt kompetansesenter for dans i 2015. Organisasjonen finansieres gjennom Norsk Kulturråd, Østfold fylkeskommune og Fredrikstad kommune. Dansekunst i Østfold arbeider for å gi dansekunstnere i regionen tilgang til prøvelokaler, trenings- og visningsmuligheter og ulike kompetansehevende tiltak.

Visuell kunst

Med visuell kunst forstås først og fremst bildende kunst og kunsthåndverk. I stortingsmeldingen *Visuell kunst (2012)* brukes en betydelig bredere definisjon hvor også bl.a. grafikk, skulptur, installasjoner, tegneserier, film, lydkunst og bruk av uterom inngår.

Østfold har et bredt spekter av aktører innenfor formidling av visuell kunst. Særlig fylkesgalleriet Punkt Ø, men også Østfold kunstsenter er institusjoner med utstillingsprogram som rommer høyt nasjonalt og internasjonalt nivå. Også et bredt spekter av gallerier, kunstforeninger og andre utstillingsarenaer gjør at Østfold har en betydelig aktivitet på formidling av visuell kunst. For mange kunstnere vil det være positivt å kunne arbeide i felles kunstnermiljøer. Det er viktig for både kommuner og fylkeskommunen å legge til rette for at Østfold tiltrekker seg billedkunstnere og kunsthåndverkere til hele fylket. I den sammenheng er det av betydning å støtte opp om etablerte kunstnerfellesskap og stimulere til etablering av nye. En viktig innsatsfaktor fra det offentlige kan være på ulike måter å bidra med tilrettelegging for stabilt grunnlag for produksjonslokaler, så som atelierbygg, gjesteatelierer og fellesverksteder.

Oppdragskunst gjennom ordningen «Kunst i offentlige rom» er viktig å utvikle slik at kunstnere fra Østfold får arbeidsoppdrag og kan virke i fylket. Ca 150 kunstnere er tilknyttet Østfold kunstsenter og senteret har spesialkompetanse på å rådgive og veilede både det offentlige og kunstnere i byggesaker hvor kunst skal integreres i bygget eller på en offentlig uteplass. En viktig innsatsfaktor fra det offentlige kan være på ulike måter å bidra med tilrettelegging for stabilt grunnlag for produksjonslokaler, så som atelierbygg, gjesteatelierer og fellesverksteder.

Punkt Ø – Fylkesgalleriet

Punkt Ø er organisert som et aksjeselskap og eies av Østfold fylkeskommune, Moss kommune, Rygge, Råde og Vestby kommune og Galleri F15 og Momentums venner. Punkt Ø har status som kunstinstitusjon med statlig støtte, og er en del av det Nasjonale museumsnettverket med Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design som hovedansvarlig museum. Punkt Øs formål er å fremme kunnskap om og forståelse for norsk og internasjonal samtidskunst.

Punkt Øs virksomhet er hovedsakelig knyttet til Galleri F15 på Jeløya i Moss og Momentum, som er en nordisk biennale for samtidskunst. I tillegg ivaretar man fylkesgallerifunksjoner for hele fylket. Punkt Ø har etablert seg som et ledende galleri for samtidskunst i Norden og med høy internasjonal status.

Punkt Ø skal fremme og formidle kunnskap og forståelse for norsk og internasjonal kunst gjennom å arrangere utstillinger, festivaler og Nordisk biennale for samtidskunst. Blant annet gjennom ordningen med Den kulturelle skolesekken, har galleriet videreutviklet samarbeidet med kommunene i fylket, øvrige kulturinstitusjoner og mot Østfold kulturutvikling.

Funksjonselingsavtalen med staten innebærer en fordeling med 60 prosent finansiering fra stat og 40 prosent lokalt/regionalt.

Østfold Kunstsenter (ØKS)

Østfold kunstsenter er formidlingsorganisasjon for samtidskunst med sentral plassering i Fredrikstad og med Østfold fylke som virkefelt. Institusjonen inngår i et nasjonalt nettverket for kunstnerstyrt formidling/ regionale kunstsentra. Østfold kunstsenter er et ressurscenter for kunstnere, offentlige og private instanser og publikum. Østfold kunstsenter driver utstrakt rådgivning, veiledning, seminar, workshops etc. for disse gruppene. Østfold kunstsenter har også ansvar for å stimulere et faglig og sosialt kunstmiljø i Østfold.

Det er viktig å øke Østfold som attraktivt fylke for kunstnere. Både gjennom formidling og i samarbeid med kommuner og private aktører, skal Østfold kunstsenter bidra til å tilrettelegge for å forbedre kunstnernes arbeidsvilkår.

Film

Østfold er del av en sterk filmregion med Oslo som filmbransjens tyngdepunkt i Norge. Samtidig er det relativt mange som arbeider i bransjen som bor i eller har sin bakgrunn fra Østfold. Selv om Østfold ikke har hatt egne fond eller stimuleringsmidler til produksjoner, slik en del fylker har etablert, har likevel både kommuner og fylkeskommune jevnlig støttet film- og TV-produksjoner med basis i Østfold. Filmpolitikk har på ulike måter stått på agendaen i kommuner og fylkeskommunen siden "*Byoffensiven*" ble gjennomført rundt årtusenskiftet. Fredrikstad er Østlandets viktigste filmfestivalby (utenom Oslo), med flere filmfestivaler gjennom året:

Fredrikstad Animation Festival (FAF) er den eldste animasjonsfestivalen i Norden, med røtter tilbake til 1994. Festivalen er internasjonalt anerkjent og festivalen er en av ni spesielt utvalgte festivaler som nominerer film til The European Animation Awards. Festivalen er den nasjonale møteplassen for animasjonsbransjen, og en viktig arena for utdanningsinstitusjoner innen animasjon, grafisk design og digital medieproduksjon.

NORDIC/DOCS-festivalen i Fredrikstad er etablert som dokumentarfilmfestival med presentasjon av dokumentarfilmer, seminarer og møtearenaer for aktørene i bransjen. Aktørene gis mulighet til å treffe mediebransjen og finansieringsinstitusjoner som Norsk Filminstitutt, Viken Filmsenter og andre regionale filmsentre. I tillegg til de to ovennevnte festivalene må også nevnes Fredrikstad Sci-Fi Festival og Polske filmdager.

Filmbransjen består gjerne av små og svake økonomiske enheter, men kompetente miljøer. For å styrke slike miljøer er det en strategi å bidra til å samlokalisere og/ eller å stimulere til samarbeid mellom aktørene. I samarbeid med virkemiddelapparatet for næringsutvikling i Østfold er det et mål å legge til rette for nettverksdannelser innenfor bransjen. Med faglig samarbeid om prosjekter kan næringsaspektet styrkes (se *strategi 5 Utvikle kulturelle og kreative næringer*).

Viken Filmsenter

Østfold fylkeskommune har gjort et viktig grep ved å slutte seg til etableringen av Viken Filmsenter AS. Senteret består nå av Vestfold, Buskerud, Oslo, Akershus og Østfold. Filmpolitikk er et område hvor Østfold har mange fordeler av å se seg selv som del av Oslo-regionen.

Hovedstrategien framover bør derfor være å bidra aktivt inn i Viken Filmsenter. Viken filmsenter AS forvalter både produksjonstilskudd og utviklingsmidler fra Kulturdepartementet og representerer et sterkt fagmiljø og en effektiv administrasjon.

E6 Medieverksted

E6 Østfold Medieverksted er et kommunalt og fylkeskommunalt kompetanse- og ressurscenter innen skolering og bruk av film, animasjon og digitale medier. E6 Medieverksted er del av kulturskolen i Fredrikstad, med fylkeskommunal støtte for også å bidra i andre deler av fylket som et fylkeskommunalt ressurscenter.

Stortingsmelding 30 – En framtidsrettet filmpolitikk (2014-15) trekker fram at de regionale filmsentrene bør samordne og styrke samarbeid med lokale aktører. E6 Østfold Medieverksted vil i samarbeid med Viken filmsenter ha en sentral rolle i utviklingen av den regionale filmsatsingen for barn og unge. Formålet med dette bør være å gi så mange som mulig muligheten til å utvikle og stimulere sin interesse for film gjennom praktisk produksjon, kurs og verksteder.

E6 Medieverksted vil, sammen med fylkets virkemiddelapparat på kommunalt og regionalt nivå innenfor næringsutvikling, være en viktig kompetansepartner for å få løftet fram Østfolds ressurser på filmområdet. Sentralt i dette arbeidet vil være å styrke kompetansen og nettverket blant aktørene som driver i bransjen i Østfold. En del av den regionale rollen for E6 Medieverksted vil være å bidra til at filmaktører i Østfold knyttes opp til kompetansen og filmmiljøet på Østlandet gjennom Viken Filmsenter.

Andre innsatsområder/ kompetente kunst- og kulturmiljøer av regional betydning

Inspira AS

Inspira eies i hovedsak av Sarpsborg kommune og Østfold fylkeskommune. Staten ved kulturdepartementet bevilget kr. 40 mill. i kulturhusmidler til etableringen. Etter etableringen har senteret fått status som ett av åtte vitensenteret i Norge. Senteret er et utstillingsvindu for Østfold og et attraktivt opplevelsestilbud for innbyggere og turister.

Alle barn og ungdom i Østfold bruker Inspira og alle skolene, fra barneskole til videregående, har fast organiserte besøk på senteret. Det gir en unik mulighet for tiltak som kan nå alle barn og unge i hele fylket. Inspira besitter betydelig kompetanse både på formidling og teknologi, og er en formidler også innenfor kunst- og kulturrelaterte områder. Det er stort potensiale for samarbeid med andre kulturinstitusjoner, der Inspira kan tilføre både pedagogikk og teknologi og egne lokaler. Et utviklingsområde kan være å stimulere til entreprenørskap blant unge innen kunst og kultur. Et mål framover vil være å videreutvikle de kulturelle tilbudene der senteret har særlige forutsetninger for å bidra.

Litteraturhuset Fredrikstad

Litteraturhuset i Fredrikstad ble åpnet i 2013, og er organisert som en ideell stiftelse. Det er ett av få litteraturhus i Norge med støtte fra Kulturdepartementet. I tillegg finansieres driften av Stiftelsen Fritt Ord, egeninntekter, sponsorer, Fredrikstad kommune og Østfold fylkeskommune.

Østfold fylkeskommunes deltakelse har vært knyttet til regional virksomhet. Formålet med stiftelsen er å skape aktivitet som kommer kulturlivet, kommunen og regionen til gode. Litteraturhuset driftes av en profesjonell stab, har et bredt sammensatt styre, og presenterer et omfattende program som engasjerer et bredt spekter av kunstnere og brukere. Tilbudet er i stor grad et lavterskeltilbud, og bygger på samme kulturelle grunnlag og ide som øvrige litteraturhus i Norge, f.eks. litteraturhuset i Oslo. Å samarbeide med andre aktører er en viktig strategi for Litteraturhuset. F.eks. har man utviklet samarbeid med flere regionale institusjoner som Høgskolen, kirken, Inspira, videregående skoler og fylkesbiblioteket.

For å legge grunnlag for videre utvikling vil det være viktig å sørge for forutsigbare økonomiske rammer fra de ulike offentlige forvaltningsnivåene.

Borg bispedømme

Kirken er en sentral kulturaktør i Østfold. Den er oppdragsgiver for bildende kunstnere og besitter en betydelig samling kirkekunst. Den er arbeidsgiver for et stort antall profesjonelle musikere, og kirkene er blant de viktigste kulturarenaer for konserter og andre kunstneriske uttrykk, for både profesjonelle og amatører. Frivillighetsarbeidet i kirkelig regi er omfattende. Med den kirkelige kulturmeldingen «Kunsten å være kirke» (2005) er kunst og kultur blitt et bevisst innsatsområde for Den Norske Kirke.

Kirken har en sentral rolle for at Østfold-samfunnet skal lykkes med kvalitet, breddesatsing, skape kulturelle møteplasser og skape mangfold i kulturell deltakelse på mange plan.

Østfold Barne- og Ungdomsråd (ØBUR)

Østfold Barne- og Ungdomsråd er en regional paraplyorganisasjon for ca. 40 ulike frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene som ikke faller inn under Østfold Musikkråd eller Østfold idrettskrets. Blant annet nevnes en rekke livssynsorganisasjoner, by- og bygdelagsorganisasjoner, speiderorganisasjoner, politiske ungdomsorganisasjoner, natur- og miljøorganisasjoner, Norsk Folkehjelp og Røde Kors. Organisasjonen er først og fremst et samlende organ for organisasjonene i regional sammenheng, og på ulike måter støtter Østfold barne- og ungdomsråd opp om de lokale organisasjonenes virksomheter. Østfold barne- og ungdomsråd representerer barne- og ungdomsorganisasjonene i saker av allmenn interesse for barn og ungdom regionalt og nasjonalt.

Østfold barne- og ungdomsråd er en nær samarbeidspartner for Østfold fylkeskommune, og har ansvar for å prioritere fordeling av fylkeskommunale midler til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner i fylket og bidra til lokal kulturaktivitet.

Festivaler

Østfold har i de seneste årene etablert seg som et vesentlig festivalfylke med flere kulturpolitisk og kulturfaglig viktige festivaler innenfor ulike genre av kulturlivet. Noen av disse har også høstet nasjonal og internasjonal oppmerksomhet. Østfold fylkeskommune har sammen med kommuner bidratt med støtte til noen prioriterte festivaler – særlig med sikte på å bistå enkeltfestivaler med kvalifisering for å søke statlig støtte gjennom Norsk Kulturråd. Potensialet som våre utearenaer har for større arrangementer bør videreutvikles både i kvalitet og omfang.

Østfoldmuseene

Museumstjenester og kulturminner omhandles i gjeldende kulturminneplan (2010-22) for Østfold. Stiftelsen Østfoldmuseene har egen strategiplan for perioden 2017-2027 som styrende dokument.

Østfoldmuseene er en kulturinstitusjon i Østfold med vesenlig betydning for flere av de mål og strategier som ligger i regionalplan kultur. Gjennom kulturformidling, forskning og samlingsforvaltning ivaretas Østfolds kulturarv. Organisasjonen er en del av det kompetente kunst- og kulturmiljøet i Østfold, og av særlig betydning for identitesbygging, men også for opplevelse, verdiskaping og bygging av kulturell kompetanse i befolkningen.

Særlig må formidlingsdelen styrkes og Østfoldmuseene må sikres sin plass som del av det almenne kulturlivet i fylket. Østfoldmuseene er i hovedsak finansiert av stat, fylkeskommune og kommuner. Det er stort press på driftsøkonomiske tilpasninger og et betydelig etterslep på bygningsvedlikehold i Østfold.

Strategi 4 Bygge og utvikle kulturarenaer

Både for å utvikle «den kulturelle grunnmuren» i samfunnet og for all scenekunst er tilrettelegging for framføring og formidling avgjørende. For mange er det tilgjengelighet av skolelokaler og forsamlingslokaler av ulik størrelse, kvalitet og innhold som er avgjørende. For andre er det scenestørrelse, publikumskapasitet, beliggenhet, lydtekniske forhold og fysisk tilgjengelighet som er avgjørende. Strategien om å bygge kulturarenaer kan derfor oppfattes veldig omfattende. I denne planen konsentreres oppmerksomheten og innsatsområdene inn mot kapasitet i kulturhusene i byene i Østfold og friluftscener. Med særlig betydning for «den kulturell grunnmuren» omtales også kirkene, bibliotekene og skolene som egne innsatsområder.

Med de betydelige ønsker og behov som foreligger fra ulike kulturaktører i Østfold, sier det seg selv at utfordringene er større enn det man kan tilfredsstillere innenfor dagens økonomiske rammer. Innledningsvis er det pekt på behovet for å se planer i sammenheng som kan utløse synergieffekter. Lokalisering av kulturinstitusjoner har stor betydning for utvikling av by og tettsteder. Skolebruksplanen for utvikling av de videregående skolene legger til grunn at fylkeskommunen skal søke å utløse felles behov som skole, kommune og kultur kan ha. Plassering og innhold på ulike kulturarenaer vil også påvirke helse og miljø, stedsutvikling og mål om klima/miljø. Dermed blir areal- og transportplanlegging viktig faktor også for den kulturelle utviklingen.

Innsatsområder:

Regionale kulturhus

Gjennom tidligere fylkeskulturplaner har man lagt til grunn at hver by skal ha et regionalt kulturhus med en akseptabel publikumskapasitet, eller en «byscene», for presentasjon av et bredt spekter av kulturproduksjoner. Hovedbegrunnelsen for denne satsingen er at byene i Østfold må være «motor i utviklingen». Prioriteringen har vært gjort i fellesskap mellom kommuner og fylkeskommunen, og man har lagt til grunn å disponere statlige kulturhusmidler, fylkeskommunale og kommunale midler.

Fylkeskommunen forvalter statlige regionale kulturhusmidler. Staten har gitt grunnleggende føringer for kulturhusmidlene når det gjelder formål, vilkår for tilskudd og utforming av kulturhus, herunder kvalitetssikring, tilgjengelighet for funksjonshemmede, estetisk utforming, sikkerhet og

tilskuddssatser. For øvrig er fylkeskommunen fri til å vedta egne prioriteringer. Østfold fylkeskommune disponerer om lag kr. 2.5 mill. statlige midler per år (2017) til lokale og regionale kulturbygg, etter at midlene har vært betydelig kuttet de siste år. Fylkeskommunen har i tillegg avsatt noen egne midler for å støtte finansieringen og også sikre kulturhusenes regionale betydning.

De regionale kulturhusene skal være arena både for profesjonelle og amatører, men driften skal være profesjonell. De skal tydeliggjøre egen kjernevirksomhet og profil, og være et kompetansesenter for sin region. Det er store forskjeller på driften i dagens kulturhus. Det er all grunn til å peke på at driften bør profesjonaliseres for at flere av kulturhusene skal klare å nå høye kulturpolitiske mål, som bør legges til grunn for et regionalt kulturhus. Løpende oppdrageringer og vedlikehold er nødvendig. I et langsiktig perspektiv vil kvalitet og relevans for kunstnere, det frivillige kulturlivet og publikum være avgjørende for den kulturpolitiske nytten samfunnet vil ha av et kulturhus.

Det er etablert regionale kulturhus i Halden, Askim, Fredrikstad, Moss og Sarpsborg, med støtte fra Østfold fylkeskommune/regionale kulturhusmidler. Mysen har realisert et eget kulturhus med hovedsakelig kommunale ressurser, med stor betydning for byutviklingen. Både Moss og Sarpsborg er i en fase med investeringer i utvikling og forbedringer av sine kulturhus. I løpet av de neste årene vil alle Østfoldbyene ha en egen byscene som vil prege byens og regionens kulturelle identitet. Kulturhusene er en del av arrangørnettet som driftes av Østfold kulturutvikling.

Fylkeskulturscene

Fra tidligere planarbeid har en fylkesscene i Fredrikstad vært høyt prioritert. Dette innebærer et hus med scener for både større og mindre produksjoner og med god publikumskapasitet, som samtidig kan fungere som et produksjonssted og et samlende kraftsenter for de kompetente scenekunstmiljøene i Østfold. For en slik scene kreves nybygg og betydelige økonomiske ressurser både fra stat, fylke og kommune. Nedre Glomma med snart 150000 innbyggere er på størrelse med de største storbyene i Norge. Behovet er fortsatt til stede og har fortsatt prioritet, men realisering er uavklart og ligger fram i tid. I mellomtiden er det viktig for Østfold som kulturfylke at de regionale kulturhusene utnytter sitt potensiale fullt ut.

Friluftscener

Friluftscener er blitt en stadig mer vanlig arena for formidling av kultur. Framveksten av events, ulike «spel» og festivaler på 2000-tallet kan være litt av forklaringen på denne utviklingen. Det å etablere friluftscener krever vanligvis begrensede investeringer og ofte vil man ha god publikumskapasitet og lett tilgjengelighet.

Det er mange store og små friluftsscener som spiller en viktig rolle for kulturlivet i de fleste kommunene i Østfold. Med enkle midler bør man kunne tilrettelegge for bruk av disse arenaene. Kommunene kan spille en viktig rolle her, eventuelt i samarbeid med fylkeskommunen. Det anbefales at kommunene i all utvikling av parker og plasser i den grad det er mulig tilrettelegger for infrastruktur til kulturarrangementer.

Høytorp fort, Brottet, Ørje Sluser, Storedal-anlegget og Trøgstad fort er alle viktige kulturarenaer med mulighet for å ha regional betydning. De er alle tre på ulike måter knyttet opp mot kulturminnevern og bør sammen med sine repektive kommuner vurdere å videreutvikle det potensialet som ligger i den tilknytningen.

Både Kulås og Momarken har betydelig publikumskapasitet og profesjonalisert drift. Sammen med gunstig kommunikasjonsmessig beliggenhet er potensialet for å spille en viktig regional og kanskje også nasjonal rolle til stede. Også Olavsdagene med Olavsfestival i Landeparken i Sarspsborg kan ha potensiale for strategisk utvikling både regionalt og nasjonalt.

Fredriksten Festning som regional og nasjonal kulturarena

Fredriksten Festning ble valgt av fylkestinget som Østfolds fylkestusenårssted i 1999. Satsingen var et samarbeidsprosjekt både i lokal og nasjonal sammenheng. Målet var at satsingen skulle markere, på ulik vis, en viktig kulturhistorisk arena med stort utviklingspotensiale. Østfold fylkeskommune samarbeidet med Forsvarsdepartementet ved festningskommandanten og Halden kommune om å utvikle Fredriksten Festning som en regional kulturarena.

Videreutvikling av Fredriksten festning bør være å få staten med på å gjøre den til en nasjonal kulturarena og bidra mer til utvikling av infrastruktur til kultursatsingene. Viktige regionale medaktører i en videre satsing vil være Opera Østfold, Det Norske Blåseensemble, Østfold kulturutvikling, Halden kommune og Forsvarsbygg.

Fredriksten festning er allerede etablert som den arenaen i Østfold som er synlig i nasjonale sammenhenger. En gradvis videreutvikling av den kulturpolitiske profil og infrastruktur vil kunne øke mulighetene for ytterligere styrket posisjon som nasjonal kulturformidler. For å nå et slikt mål vil det være viktig å lykkes med fortsatt utbygging av infrastruktur og kvalitetsforbedring i alle ledd. Også profesjonalisering av driftskonseptet vil være av betydning. Fredriksten Festning ivaretas og driftes som kulturminne med 100 prosent støtte fra staten. Det er i dag klare behov for å styrke infrastrukturtiltak for de store kulturarrangementene (permanente backstagefasiliteter, datanett, elforsyning o.l.).

For å dekke kostnadene for slik tilrettelegging og bruk som kulturarena, bør staten bidra sammen med fylkeskommunen, kommunen og private aktører.

Gamlebyen og Isegran amfi, Fredrikstad

Gamlebyen er et unikt kulturminne av nasjonal betydning og kjent langt utover Østfolds grenser. Den omhandles i gjeldende kulturminneplan (2010-22). Det er imidlertid grunn til å peke på den særlige betydningen Gamlebyen har som kulturarena og «formidlingsplass» for allmenn kultur innen forskjellige genre. I Gamlebyen finner du atelierer og kunstutstillinger, teater, rockefestivaler, flere kulturhus/scener/ friluftsscener, markeder, kirkekonsserter, litteraturfestival og mye mer.

Videreutvikling av Gamlebyen som kulturarena må skje i et samarbeid mellom Fredrikstad kommune, Riksantikvar og Forsvarsbygg, private aktører og fylkeskommunen. Isegran amfi er et satsingsområde for Østfoldmuseene og Fredrikstad kommune (jfr. også her *Kulturminneplan 2010-22*) og tas med her som viktig arena for kulturformidling.

Skolene som kulturarena

Grunnskoler og videregående skoler vil være kjernen i å styrke den «den kulturelle grunnmuren» i Østfold. Skolelokalene er viktig kulturarenaer for skolenes egne kulturelle aktiviteter på ulike felt, kulturskolenes og den kulturelle skolesekks aktiviteter og de frivillige kulturorganisasjonenes

virksomhet. I et langsiktig perspektiv er det derfor viktig at kommuner og fylkeskommuner både ved ombygginger/ renovering og ved nybygg tar hensyn til at skolene er den viktigste produksjons-, øvings- og formidlingsarena for barn og unge.

På kort sikt bør den enkelte skole, kommune eller fylkeskommunen vurdere å gjennomføre enkle tilrettelegginger med sikte på å forbedre forholdene uten de store kostnadene.

Bibliotekene som kulturarena

Alle kommuner har biblioteklokaler og bibliotekene har som mål å styrke sin posisjon som kulturelle midtpunkt i samarbeid med nærmiljø, frivillige organisasjoner og andre kulturaktører. Bibliotekenes utvikling går i retning «allaktivitetshus» og gjennom «kulturhusparagrafen» i bibliotekloven stimuleres bibliotekene til fornyelse og en bredere rolle i samfunnsutviklingen. Veksten i besøkende i bibliotekene, nye brukergrupper, «meråpne» bibliotek og veksten i spekteret av tilbud, vil kreve ombygginger og tilrettelegginger.

Det er utvilsomt behov for en gjennomgang i den enkelte kommune for å vurdere opprustingsbehov slik at folkebibliotekene omstilles til å håndtere nye krav til "bibliotek i en ny tid".

Kirkene som kulturarena

Kirkene brukes i betydelig grad til allmenn kulturformidling, særlig for musikklivet. Kirkene er viktige lokaler for konserter med profesjonelle utøvere og for kirkens egne produksjoner. Men kirkelokale er også viktig arena for mange andre kulturutøvere lokalt, spesielt for lokale og regionale kor.

Gjennom flere tilretteleggingstiltak kan kirkene bedre forholdene for både utøvere og publikum.

Strategi 5 Utvikle kulturelle og kreative næringer

Nasjonal kulturpolitikk legger i større grad vekt på kultur som næring og å styrke mulighetene for entreprenørskap i kultursektoren. Kulturell og kreativ næring er en samlebetegnelse på elleve bransjer som til sammen utgjør næringen; arkitektur, aviser og magasiner, bøker, dataspill, film, musikk, reklame og events, radio, TV, utøvende virksomhet (scenekunst, orkester, opera og ballett/dans), visuell virksomhet (kunst, design/mote, museum og kulturarv).

Kulturell og kreativ næring har flere funksjoner i samfunnet enn arbeidsplassutvikling og verdiskaping, og man legger til grunn at den utgjør et viktig element i regioners bostedsattraktivitet. Næringen har viktige kjennetegn som på mange områder skiller den fra øvrig næringsliv. I kartlegginger av næringer fokuserer man ofte på faktorer som lønnsomhet, sysselsetting og verdiskaping, og at næringen har potensial til å bidra med nye og innovative løsninger på mange av de utfordringer Østfoldsamfunnet står overfor. Næringen har kjennetegn som gjør at den er framtidsnæring: den er profileringssterk og kunnskapsbasert, tidlig digitalisert, bærekraftig og grønn, meningsbærende for skapere og publikum/konsumenter, den bidrar til offentlig infrastruktur, demokrati og ytringsmangfold og den er ung og urban. Forskning viser at kommuner som satser på kultur og kreative næringer tiltrekker seg befolkning med høyere utdanning. (*Telemarksforskning/Kunnskapsverket 2017, Vareide m.fl.*)

Regjeringen iverksatte i 2017 en satsing på kulturell og kreativ næring som skal bidra til vekst, verdiskaping og arbeidsplasser gjennom økt investering i og omsetning av kunst- og kulturproduksjoner. Norsk Kulturråd har etablert et kompetansesenter som skal bidra til at norske kunstnere og kulturaktører oppnår økte inntekter gjennom kunstnerisk virksomhet. Kulturrådet samordner innsatsen med Innovasjon Norge og Norwegian Arts Abroad. Det er viktig å legge til rette for at kulturnæringene i Østfold blir en del av denne satsingen.

Verdiskapingen i næringene i hele landet var i 2014 på 46,9 milliarder kroner, men over halvparten av den samlede omsetningen relateres til Oslo. For Østfold ble den målt til 1,3 milliarder kroner, som det 6. største fylket i landet. Årsaken til at Oslo har høyest verdiskaping, henger sammen med at både de største offentlige organisasjonene og de største private bedriftene (som forlag og mediekonserner) er lokalisert i hovedstaden. Det bør være et stort potensiale for vekst i randsonene rundt Oslo. Dette underbygges av at de kreative næringene har hatt en enda større betydning for verdiskaping og vekst i EU.

Kunst og kulturfeltet har potensial til å bidra til at fylkesplanens mål om økt verdiskaping og sysselsetting oppnås. Mange kunst- og kulturaktører bor og arbeider i Østfold. Østfold fylkeskommune ønsker, i samarbeid med kommuner, å bidra til at Østfold blir mer attraktiv for aktører innen kulturell og kreativ næring, og at flere skal kunne leve av virksomheten sin. Styrking av kompetansen vedrørende rettigheter og beskyttelse av åndsverk, og posisjonering i verdikjeden er avgjørende for lønnsomheten.

I tillegg til Kulturrådet er det ordinære virkemiddelapparatet som Innovasjon Norge, fylkeskommunen og kommuner rår over til næringsutvikling, entreprenørskap og innovasjon viktig. Herunder kommer deltakelse i og samarbeid med regionale, nasjonale og internasjonale nettverk og klynger en viktig strategi. Østfold har et av landets sterkeste kreative og nyskapende fellesskap i næringsklyngen Blender Collective. Gjennom Blender Collective stimuleres kreative næringer i Østfold til samarbeid, nyskaping og etablering av nye virksomheter.

Strategi 6 Prioriterte samarbeidsområder

Innsatsområdene nedenfor krever alle samarbeid mellom ulike aktører og forvaltningsnivåer. Felles for satsingene er imidlertid at det gjelder tiltak som er av avgjørende betydning for østfoldsamfunnet, og hvor sentrale myndigheter har hovedansvaret for iverksetting og gjennomføring. Dialogen med sentrale myndigheter tar utgangspunkt i fylkesplanen. Hvilken form denne dialogen bør ha, vil variere fra sak til sak.

Staten har funksjonsfordelingsprogram som gjelder samarbeidsavtaler mellom fylker, kommuner og aktører. Slike avtaler innebærer at institusjoner som ikke er rent statlige skal ha et fylkesvis og kommunalt eierskap. Staten bidrar med årlig driftsøkonomi gradert ut fra eierskapet. For nasjonale institusjoner dekkes driftsbudsjettet med 100 prosent. For landsdelsinstitusjoner er fordelingen 70 prosent fra stat og 30 prosent fra fylke og kommuner. For tidligere knutepunktinstitusjoner er denne fordelingen 60 prosent fra stat og 40 prosent fra fylke og kommuner. I Østfold har vi avtale med staten om Punkt Ø og DNBE.

Andelen av statlige kultumidler til Østfold er lav sammenlignet med andre fylker. Det bør derfor være en rimelig ambisjon for Østfold å få til bedre avtaler om finansiering både for Opera Østfold

og for regionteater. En ambisjon om videre utvikling av Fredriksten festning som nasjonal friluftarena, vil kunne aktualisere krav om en finansieringsavtale også for Fredriksten festning.

Innsatsområder:

1. Styrking av «den kulturelle grunnmuren»

Statlig engasjement for å bistå kommuner og fylkeskommune med å styrke «den kulturelle grunnmuren» i kommunene, særlig biblioteksektoren og kulturskolene, men herunder også den kulturelle skolesekken og tilskudd til lokalt frivillig kulturliv. Inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner er viktig for evnen til å prioritere kultur.

2. Fredriksten festning – nasjonal institusjon

Nasjonalt festningsverk og fylkestusenårssted. Jevnfør beskrivelse under strategi 4 Bygge kulturarenaer.

3. Bygge et sterkt regionteater – region-/ landsdelsinstitusjon

Sentral for utvikling av scenekunst i Østfold. Utvikles til regionteater. Jevnfør beskrivelse under strategi 3, Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene.

4. Punkt Ø – fylkesgalleri

Kunstinstitusjon innenfor formidling og visning av samtidskunst. Driften består av Galleri F15 og Momentum, Nordisk biennale for samtidskunst. Jevnfør beskrivelse under Strategi 3, Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene og strategi.

5. Det Norske Blåseensemble – landsdelsinstitusjon

Norges eldste profesjonelle orkester (fra 1734). Stiftelse finansiert av stat, fylkeskommune og Halden kommune. Jevnfør strategi 3, Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene

6. Opera Østfold – distriktsopera

Samarbeidsprosjekt finansiert av stat, Halden kommune og Østfold fylkeskommune. Virksomhet i Østfold fylkeskommune. Jevnfør strategi 3, Stimulere de kompetente kunst og kulturmiljøene og strategi

7. Inspiria – regionalt vitensenter

For å styrke Inspiria som kulturinstitusjon i Østfold er det viktig å styrke den statlige finansieringen av de regionale vitensentrene.

8. Østfoldmuseene – konsolidert museumsvirksomhet i Østfold

Museumsvirksomheten er del av Kulturminneplan for Østfold 2010-22, men det er likevel også i regionalplan kultur grunn til å peke på det særlige behovet for et nødvendig samarbeid mellom stat, kommune og fylkeskommune for å styrke denne virksomheten i Østfold.

9. Kulturarenaer – styrking av regionale tilskudd

Statlig finansiering av kulturbygg og kulturarenaer må styrkes i samsvar med behovene for tilskudd til regionale kulturbygg og andre kulturelle arenaer. Slike tilskudd bør administreres av fylkeskommunen. Det kan også være aktuelt for fylkeskommunen å avsette egne midler til investeringsformål.

I tillegg til prioritering av de regionale kulturhusene i byene i Østfold vil også behovet for en større scene (fylkesscene) fortsatt være prioritert oppgave i planperioden. En slik prioritering vil kreve betydelig statlig økonomisk engasjement.

Handlingsdel

Gjennomgående tema

Innsatsområde	Handlingsdel
1. Et inkluderende samfunn	<p>1.1 Målbevisst stimulering fra kommuner og fylkeskommunen for å øke flerkulturell deltakelse, mangfold, likestilling og tilgjengelighet i kulturliv ved fordeling av økonomiske midler, tildelingsbrev og i løpende dialog.</p> <p>1.2 I samarbeid mellom kommuner og fylkeskommunen bør det legges til rette for kompetansehevende tiltak innenfor kultursektoren når det gjelder flerkulturell inkludering og forebygging av rasisme og radikaliserings, særlig rettet mot barn og unge. Samarbeidspartnere: kommuner, fylkeskommune, organisasjoner og statlige aktører (IMDI/ Fylkesmann).</p> <p>1.3 Gjennom kommunenes og fylkeskommunens daglige virke må krav om universell utforming bevisst holdes fram, eksempelvis ved fordeling av økonomisk støtte må det legges til grunn at hensyn til universell utforming er ivaretatt.</p>
2. Frivillighet	<p>2.1. Drifts- og utviklingstilskudd til fylkets paraplyorganisasjoner, Østfold barne- og ungdomsråd og Østfold musikkråd, opprettholdes på et forutsigbart nivå. Fordelingen mellom drift og utvikling/prosjekter bør vurderes kontinuerlig i budsjettsammenheng.</p> <p>2.2. Østfold fylkeskommune skal føre en aktiv dialog med de frivillige kulturorganisasjonene i fylket, særlig med Østfold barne- og ungdomsråd og Østfold musikkråd.</p> <p>2.3. Fylkeskommunale lokaler skal kunne benyttes til frivilligheten. Pilotprosjekt ved to videregående skoler i Østfold, Glemmen og Kirkeparken som tester ut den videregående skolen som nærmiljøarena og møteplass også etter skoletid. Meråpne skoler og idrettsanlegg bør videreutvikles som samarbeid mellom skole, kultur, idrett og folkehelse, og bør omfatte bookingløsninger som sikrer prioritert og lik tilgang og oversikt for brukergrupper.</p>
3. Internasjonalisering	<p>3.1. Kompetanseheving for medarbeidere i våre kulturinstitusjoner om muligheter for samarbeid i Europa må prioriteres. Tilsvarende kompetanseheving bør også gjennomføres for kommunale kulturarbeidere og øvrig</p>

	kulturliv. Fylkeskommunen har et særlig ansvar for dette tiltaket. Det må utarbeides en egen gjennomføringsplan.
4. Digitalisering	<p>4.1 I samarbeid med kulturarrangører arbeide videre med å utvikle digitale systemer som fanger opp data om publikum.</p> <p>4.2 Utrede etablering av et systematisk arbeid med digitalisering innenfor kulturinstitusjoner og øvrig kulturliv, «Det smarte kulturliv». Viktige aktører vil kunne være fylkeskommunale kulturinstitusjoner, kommuner, Inspiria, NCE og Høgskolen. Ansvar: Østfold fylkeskommune.</p>

Strategi 1 Øke den kulturelle kompetansen i befolkningen

Innsatsområde	Handlingsdel
1. Østfold kulturutvikling	<p>1.1 Videreutvikle dagens tilbud til barnehage, grunnskole og videregående skole, samt etablere en ny turnéordning for barn i barnehagealder på folkebibliotekene.</p> <p>1.2 Videreutvikle UKM og helårsarbeidet i nært samarbeid med kommunene og videregående skoler.</p> <p>1.3 Utarbeide samarbeidsavtaler med kommunene og UKM Norge med mål om felles verdiplattform, strategier og satsinger.</p> <p>1.4 Øke antall samarbeidende arrangører for U-festival for et bredere/helårlig tilbud.</p> <p>1.5 Det utredes hvordan man kan nå fram med kulturarrangementer for barn og unge med lav betalingsevne (jfr. tidligere kulturkort Kode). Utrede i tett dialog med kommunene selv for å sikre tiltak i tråd med lokale/ kommunale muligheter og behov innenfor hele kulturfeltet.</p> <p>1.6 Videreutvikle Barnas Verdensdager i Fredrikstad i samarbeid med Studium Actoris og kulturskolen i Fredrikstad.</p> <p>1.7 Etablere Østfold kulturutvikling som regionalt kompetansesenter med oppgave å støtte og stimulere til etablering av Barnas Verdensdager rundt i fylket, og arbeide videre i samarbeid med kommuner og institusjoner med å utvikle «Fargespill», eller andre gode metoder for verdensmusikk i hele Østfold</p>
2. Høgskolen	2.1 Østfold fylkeskommune tar initiativ overfor Høgskolen i Østfold for å konkretisere samarbeidsformer, evt. utarbeide samarbeidsavtale mellom hele eller deler av kultursektoren og høgskolen. Et slikt samarbeid kan også omfatte institusjoner og kommuner.

3.Videregående opplæring	<p>3.1 Fylkesrådmannen sørger for at samarbeidet mellom fylkeskommunens kulturvirksomheter og de videregående skolene tydeliggjøres, og at viderutvikling konkretiseres særlig når det gjelder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utviklingsarbeid for dks - Litteratur- og biblioteksamarbeid - Skolene som kulturarenaer på fritid, «meråpne» skoler
4. Skolebibliotekene i de videregående skolene og i grunnskolene	<p>4.1. Med betydelig krav om fornyelse på skolebiblioteksiden framover må samarbeidet mellom skolene for å utnytte utstyr og kompetanse på en best mulig måte intensiveres. Særlig må felles kompetanseutvikling prioriteres.</p> <p>4.2 Det må samarbeides tett om oppfølging av handlingsplanen for Regional kompetanseplan og fortsatt deltakelse i Kompetanseforum Østfold.</p> <p>4.3 Det bør vurderes å utarbeide en felles plan for bibliotekene i videregående opplæring, som konkretiserer mål og oppgaver i forhold til læreplaner og virksomhetsplaner.</p> <p>4.4. Den enkelte skole må sørge for best mulig fysisk tilrettelegging for bibliotekvirksomheten.</p>
5. Folkebibliotekene	<p>5.1 Den enkelte kommune må vurdere behov og nivå på videre bibliotekutvikling i henhold til lov, sentrale strategier og planer. Fylkeskommunen vil kunne bistå med kompetanse og ressurser i plan- og utviklingsarbeid, i første omgang, innfor fylkesbibliotekets egne rammer. Det legges til grunn at kommunene selv tar initiativ og følger opp.</p>
6. Fylkesbiblioteket	<p>6.1 Det bør utarbeides en helhetlig bibliotekplan for Østfold.</p> <p>6.2 Stimulere og bidra til kommunalt planarbeid og samarbeid på tvers av kommuner.</p> <p>6.3 Drive kontinuerlig kompetanseheving og utviklingsarbeid på sektoren i samarbeid med folkebibliotek, skolebibliotek i videregående skoler og Høgskolen. Særlig vektlegging av digitalisering og fornyelse av biblioteksektoren bl.a. flerkulturelt arbeid, «litteraturhusparagrafen», nye medier.</p> <p>6.4 Etablere tilbud om språkstimulering for barn i barnehagealder i samarbeid med folkebibliotekene og andre avdelinger i Østfold kulturutvikling</p>
7. Litteraturfestivaler	<p>7.1 Østfold fylkesbibliotek skal i samarbeid med kommunene og andre aktører bidra til å styrke litteraturfestivaler i byene i Østfold gjennom kompetansebidrag og eventuelt ved prioritering av øvrige ressurser i Østfold kulturutvikling.</p> <p>7.2 I samarbeid med kommunene vil fylkeskommunen følge opp fortsatt prosjektstøtte gjennom «støtte til kulturproduksjoner», eller eventuelt gjennom den treårige</p>

	festivalstøtteordningen. Tilskudd må vurderes opp mot andre kulturfelt og ressurstilgang.
8. Frivillige organisasjoner	8.1. Nivået på voksenopplæringsmidler viderføres. 8.2 I tildelingsbrev om drifts- og utviklingsmidler til bl.a. Østfold barne- og ungdomsråd og Østfold musikkråd, og gjennom dialogmøter skal fylkeskommunen legge føringer for å nå kulturpolitiske mål på relevante prioriterte områder
9. Kulturskolene	9.1 Den enkelte kommune må selv og/eller i samarbeid med andre kommuner, vurdere ambisjonsnivå og videre utvikling av sine kulturskoler. Gjennom bl.a. den kulturelle skolesekken og de videregående skoler bør fylkeskommunen innta en ressurs- og utviklingspartnerrolle, og sikre en god koordinering og samarbeid om ressursbruk og kompetanse.
10. Fritidsklubber/ungdoms-klubber, selvorganiserte aktiviteter	10.1 Den enkelte kommune må selv vurdere nivå og videre utvikling av sine fritidsklubber o.l. som arena for kulturell utvikling.

Strategi 2 Bygge samarbeid og nettverk for utveksling av kultur

Innsatsområde	Handlingsdel
1. Arrangørnettverk	1.1 Gjennom Østfold kulturutvikling har fylkeskommunen et særlig ansvar å fortsatt bidra til å videreutvikle arrangørnettverket.
2. Ulike nettverk og samarbeidsfora	2.1 Fylkeskommunen i samarbeid særlig med kommunene, har ansvar for å bidra til videreutvikling av nettverk innenfor flere områder av kulturlivet, både mellom offentlige aktører, institusjonene og private innenfor de ulike kunsthøgskole og kulturområder.

Strategi 3 Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene

Innsatsområde	Handlingsdel
1. Støtte kulturproduksjoner	1.1. De gjeldende retningslinjene for fylkeskommunal støtte bør gjennomgås i egen sak med sikte på å styrke og videreutvikle ordningen for å stimulere og bidra til utvikling av de kompetente kulturmiljøene utenom de «faste institusjonene». Kommunene involveres i gjennomgangen. 1.2 Ordningen bør styrkes med midler som øremerkes kunst- og kulturprosjekter for og med ungdom, og da særlig for å stimulere produksjoner innenfor «den kulturelle grunnmuren». 1.3 For å sikre prioritering av inkludering og mangfold i kunstmiljøer utenom de faste institusjonene, bør ordningen utvides til også å omfatte dette delmålet.
2. Faste kulturinstitusjoner	Musikk: 2.1 Det legges til grunn at nivået på tilskuddene opprettholdes på minst samme nivå som i dag. Herunder, i samarbeid med stat og

	<p>kommune, å sikre utvikling og fysiske rammebetingelser i tråd med gjeldende stratgiplan for DNBE.</p> <p>2.2 Østfold fylkeskommune må i samarbeid med bl.a. Østfold musikkråd, Østfold kulturutvikling/fylkesbiblioteket og Østfoldmuseene finne en løsning for sikring/arkivering, innsamling og formidling av Østfolds folkemusikk og immaterielle kulturarv.</p> <p>2.3 Arbeide for å sikre finansiering med 70 prosent fra stat og 30 prosent lokalt/regionalt for Opera Østfold.</p> <p>2.4 Skape rom for at Opera Østfold kan styrke satsing mot barn og unge bl.a. gjennom den kulturelle skolesekken og med egne kompetansebyggende prosjekter. Målet er økt ramme på årlig statlig tilskudd med minimum kr. 2 mill., med endelig mål om å komme opp på et nivå med 70 prosent tilskudd fra stat og 30 prosent tilskudd fra regionen.</p> <p>Scenekunst:</p> <p>2.5 Hovedoppgaven i første del av planperioden vil være oppfølging av utredning om regionteater.</p> <p>Visuell kunst og film:</p> <p>2.6 Det legges til grunn at nivået på tilskuddene til organisasjonene innen visuell kunst og film opprettholdes på minst samme nivå som i dag.</p> <p>2.7 I første del av planperioden framheves særlig arbeidet med å få ferdigstilt nye lokaliteter («Vognskjulet») ved Punkt Ø med særlig mål å legge til rette tilbud for barn og unge. I neste fase vil det å ta i bruk «låven» og dermed få et komplett anlegg, være prioritert.</p> <p>2.8 Østfold kunstsenter utreder p.t. sin organisasjon og prioriteringer. I første del av planperioden vil oppfølging av Østfold kunstsenter være sentral oppgave for fylkeskommunen og vertskommunen.</p> <p>2.9 Følge opp og forankre faglig nettverk i Østfold innen film som en del av satsingen på Viken Filmsenter AS. Nettverket ses i sammenheng med E6 Medieverksted sin rolle i forhold til filmsenteret og i forhold til satsing på kulturelle og kreative næringer.</p>
<p>3. Andre innsatsområder/ kompetente kunst- og kulturmiljøer av regional betydning</p>	<p>3.1. Inspiria: Legge til rette for at Inspiria kan videreutvikle kulturelle tiltak i samarbeid med øvrig kunst- og kulturliv, gjerne i samarbeid med Fylkesmannen, opplæringsavdelinger/ kulturavdelinger i kommuner/ fylkeskommune og kulturinstitusjoner.</p> <p>3.2 Litteraturhuset Fredrikstad:</p>

	<p>Samarbeidet med andre kulturaktører, særlig fylkesbiblioteket, bør intensiveres, for å styrke Fredrikstad litteraturhus' regionale rolle.</p> <p>3.3 Østfold barne og ungdomsråd: ØBUR er inne i en prosess med å se på utviklings- og samarbeidsområder. Dette arbeidet prioriteres i førte del av planperioden.</p> <p>3.4 Festivaler: Festivalstøtte-ordningen med 3-årig støtte til utvalgte festivaler opprettholdes på dagens nivå, dagens retningslinjer vurderes i sammenheng med gjennomgangen av støtte til kulturproduksjoner og nye retningslinjer fra Norsk Kulturråd.</p> <p>3.5 Østfoldmuseene For nærmere handlingsprogram vises til Kulturminneplan 2010-22 og revisjon av denne i 2018.</p>
--	---

Strategi 4 Bygge og utvikle kulturarenaer

Innsatsområde	Handlingsdel
1. Regionale kulturhus	<p>1.1 Videreføre dagens støtteordninger for bl.a. å sikre utbygging av regionale kulturhus i byene i Østfold. Norsk standard for akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse bør legges til grunn ved nybygg og rehabiliteringer.</p> <p>1.2 Arrangørnettverket videreføres for økt utveksling av kulturproduksjoner. Tiltak som fremmer kompetanse og et bredere samarbeid mellom de regionale kulturhusene må utvikles.</p>
2. Brottet med Museumshavn, Hvaler	2.1 Bistå Hvaler Kulturvernforening, i samarbeid med vertskommunen, med forbedringer av arenaen
3. Ørje sluser / kanalmuseum	3.1 Bistå Haldenvassdragets Kanalselskap as, i samarbeid med vertskommunen, med forbedringer av arenaen.
4. Høytorp fort	4.1 Bistå Eidsberg kommune og andre med plan og utvikling av fortet som kulturarena.
5. Trøgstad fort	5.1 Bistå Trøgstad kommune og andre med plan og utvikling av fortet som kulturarena
6. Momarken, Mysen	6.1 Bistå Eidsberg kommune og Momarken travbane med plan. For utvikling av travbanen som arena for store kulturarrangementer.
7. Kulås Amfi, Sarpsborg	7.1 Bistå kommunen med utviklingsplaner for arenaen.
8. Fredriksten festning, Halden	8.1 Støtte Forsvarsbygg og Halden kommune om bevaring av Fredriksten festning som kulturminne og videreutvikle Fredriksten festning som nasjonal kulturarena, ved blant annet å styrke Opera Østfolds driftsøkonomi. (se også handlingsplan, Musikk under strategi 3).

	<p>8.2 Utarbeide en handlingsplan for å vise framdrift og muligheter for å løfte Fredriksten Festning til en tydelig nasjonal arena. Utredningen lages i samarbeid mellom Halden kommune, Østfold fylkeskommune, Riksantikvar og Forsvarsbygg, og må bl.a. utrede tema som eierskap, forholdet bruk-vern, infrastrukturbygging, driftsorganisering/-ansvar og økonomi for både drift og investering. Utredningskostnader må dekkes av de tre partene.</p> <p>8.3 Delta aktivt i festningens samarbeidsforum (består av Festningskommandanten, Fredriksten festnings venner, Forsvarsbygg, Halden kommune, Opera Østfold og fylkeskommunen) hvor strategi- og utbedringsplaner for drift av festningen som kulturarena utformes.</p> <p>7.4 Arbeide sammen med vertskommunen og andre, for å få status som nasjonal kulturarena med statlig støtte til infrastrukturtiltak i tillegg til kommunale og fylkeskommunale midler.</p>
8. Gamlebyen, Fredrikstad	8.1. Stimulere kulturformidling bl.a. gjennom Østfold kulturutviklings virksomhet og gjennom «Støtte til kulturproduksjoner». Viser også til kulturminneplanen (2010-22) og til Fredrikstad kommunes og lokale aktørers engasjement.
9. Skolene som kulturarena	9.1 Det fremmes en egen egen sak med vurdering av hvordan man best kan legge fysisk til rette for kulturaktiviteter (areal, lyd, lys etc.) i de videregående skolene. Herunder også vurdere innføring av <i>Norsk Standard NS 8178:2014</i> for å sikre tilrettelegging ved store ombygginger og nybygg. Tilsvarende sak bør også vurderes i kommunene.
10. Bibliotekene som kulturarena	10.1 Særlig bør kartlegging og sikring av «universell utforming» prioriteres. Med endring av kulturloven i 2014 hvor bibliotekene i større grad skal utvikles som kulturarena, blir beliggenhet og utforming avgjørende for «møteplassfunksjonen». Prioriteringer og vurderinger må gjøres i den enkelte kommune.
11. Kirkene som kulturarena	11.1 Prioriteringer og vurderinger må gjøres av kirken selv. Norsk Standard 8178:2014 bør også legges til grunn for forberdinger av kirkelokalene.

Strategi 5 Utvikle kulturelle og kreative næringer

Innsatsoråde	Handlingsdel
1. Kulturelle og kreative næringer	1.1 Stimulere kreative og kulturelle næringer til å dra nytte av virkemiddelapparatet, særlig de muligheter som finnes bl.a. gjennom Norsk Kulturråd, Innovasjon Norge og

	<p>forskningsintitusjoner, men også i kommunene og fylkeskommunen.</p> <p>1.2 Gjennom kompetansetiltak stimulere til deltakelse i nettverk i EU-programmer og internasjonalt arbeid.</p> <p>1.3 Stimulering av nettverk og klynger innenfor kulturelle og kreative næringer både i og mellom byene i Østfold og nasjonalt/ internasjonalt, herunder videre stimulering av Blender Collective som kompetansesenter.</p> <p>1.4 Styrke kommersialiseringspotensialet i kulturinstitusjonene, bl.a. gjennom infrastrukturtiltak, organisasjonsutvikling, arrangørkompetanse og målrettet publikumsutvikling.</p> <p>1.5 Stimulere kultursatsinger som kan styrke Østfolds attraktivitet og besøksnæring, så som events, festivaler, matkultur, og legge til rette for samarbeid mellom kulturlivet og andre relevante aktører med sikte på økt verdiskaping. Herunder bidra til synliggjøringen av arrangementers bidrag til regional verdiskaping.</p>
--	--

Strategi 6 Prioriterte samarbeidsområder

Innsatsområde	Handlingsdel
For alle innsatsområdene	<p>6.1 Østfold fylkeskommune skal sammen med kommunene og andre relevante aktører drive aktivt påvirkningsarbeid ovenfor statlige myndigheter for å sikre finansiering av prioriterte satsningsområder</p> <p>Se forøvrig handlingsdel under strategi 3 for hhv. Punkt Ø, regionteater, Det Norske Blåseensemble, Inspiria og Opera Østfold. Se strategi 4 Bygge kulturarenaer for Fredriksten festning. For «den kulturelle grunnmuren» se særlig strategi 1 Øke den kulturelle kompetansen i befolkningen. For Østfoldmuseene vises til Strategi 3 og til <i>Kulturminneplan for Østfold 2010-22</i>.</p>